Iwona Germanek

Joanna Watała

Teoretická bakalářská práce

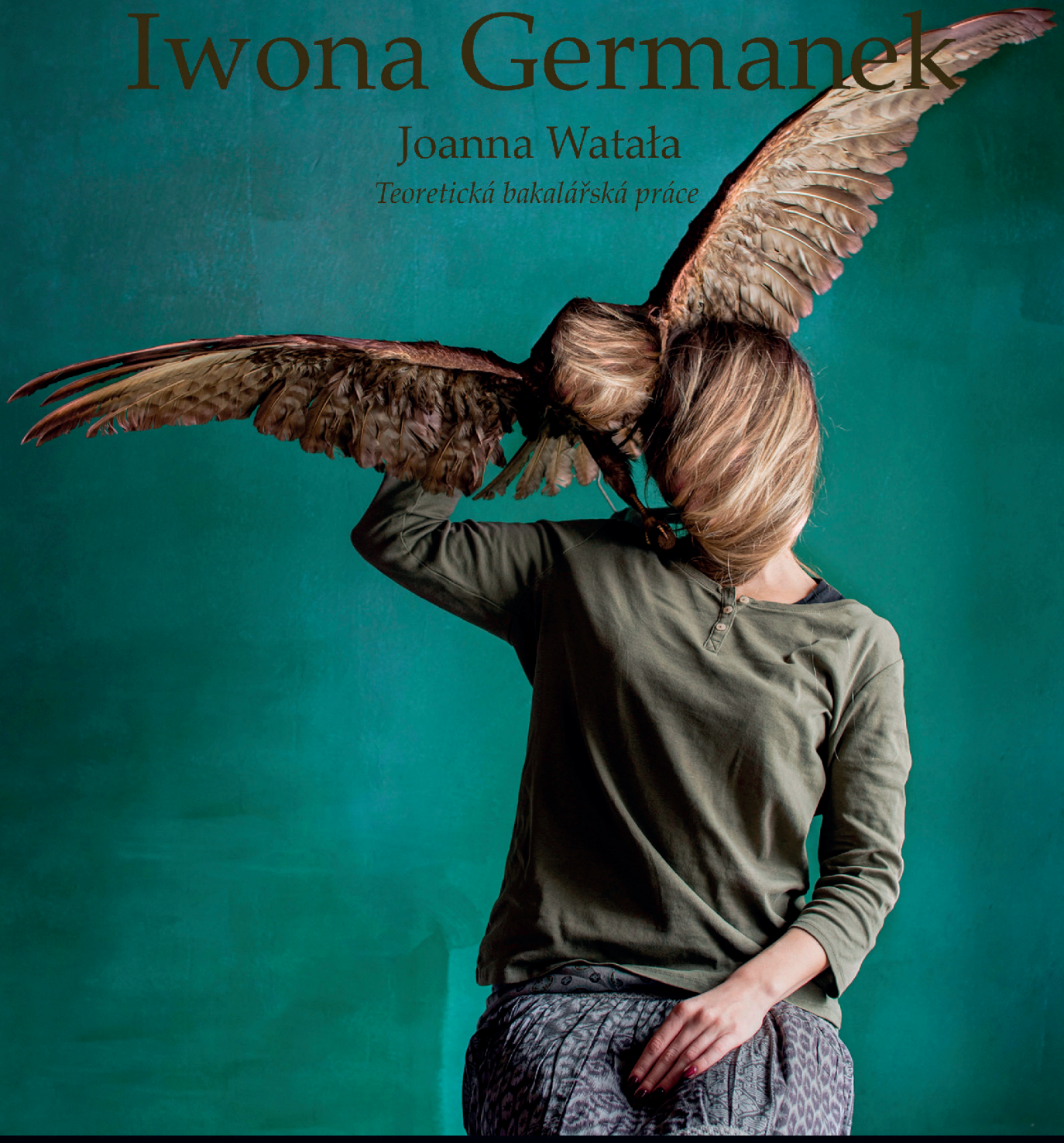

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2025

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

Iwona Germanek

Joanna Watała

Vedoucí práce MgA. Dita Pepe, Ph.D.

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko- přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie
Obor tvůrčí fotografie

Opava 2025

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok 2024/2025

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Studentka: Joanna Watała

UČO: 61614

Program: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

Obor: Tvůrčí fotografie

Téma práce: Iwona Germanek

Téma práce anglicky: Iwona Germanek

Zadání: Monografická studie o Iwoně Germanek, výrazné osobnosti polské fotografie. Tato práce odborně zpracovává komplexní práci autorky a přináší dokumenty i informace vyplývající z rozhovorů s autorkou i zpracování archivu.

Vedoucí práce: MgA. Dita Pepe, Ph.D.

Datum zadání práce: 30. 6. 2025

Souhlasím se zadáním (podpis, datum)

……
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

ABSTRAKT
Tato práce se soustředí na osobnost, život a dílo polské fotografky a vizuální umělkyně Iwony Germanek, o které dosud nebyla publikována žádná ucelená práce. Mapuje její životní cestu, zkoumá inspirační zdroje a analyzuje přistup k vlastní tvorbě. Většina textů obsažených v práci vznikla během setkání a společných rozhovorů s autorkou, jelikož v publikovaných materiálech bylo na toto téma možné najít jen velmi málo informací. Text je doplněn ukázkami z fotografického archivu autorky. Cílem teto práce je vytvoření komplexní monografie, která by popisovala známou tvorbu, ale také méně známá díla této významné umělkyně jednadvacátého století.

ABSTRACT
This thesis focuses on the personality, life and work of the Polish photographer and visual artist Iwona Germanek, about whom no comprehensive work has been published so far. It charts her life journey, explores her sources of inspiration and analyses her approach to her own work. Most of the texts included in the work were written by during meetings and joint interviews with the author, as very little information on the subject could be found in published materials. The text is supplemented with examples from the author's photographic archive. The aim of this work is to create a comprehensive monograph describing the well-known, creative but also lesser-known works of this important twenty-first century artist.

Kličová slova
Iwona Germanek, polská fotografie, kreativní fotografie, konceptuální umění, rodinná fotografie, autoterapie, kreativní proces, Institut tvůrčí fotografie

Key words
Iwona Germanek, Polish photography, creative photography, conceptual art, family photography, autotherapy, creative process, Institute of creative photography

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jsem pouze citované zdroje, které uvádím v bibliografických odkazech.

Souhlas ze zveřejněním

Souhlasím, aby tato bakalářská práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.



Poděkování
Především bych ráda poděkovala Iwoně Germanek za její vstřícnost, otevřenost a čas, který mi věnovala. Setkání s ní pro mě představovalo obohacení a doufám, že se mi podaří předat její inspiraci i těm, kteří se seznámí s touto prací. Díky její výjimečné osobnosti a možnosti nahlédnout do její života, myšlení a tvorby bylo pro mě psaní této práce čistou radostí.

Mé poděkování patří také MgA. Ditě Pepe, Ph.D. za její odborné vedení a cenné směrování mé práce a rovněž všem pedagogům Institutu tvůrčí fotografie v Opavě za rozšíření obzorů, předané znalosti a skvělou inspiraci během studia.

V Opavě, 30. 6. 2025 Joanna Watała

Obsah

1. Úvod **11**

    1.1 Fotografie a psychologie **13**

    1.2 Vliv dětství na umění **15**

2. Mládí **25**

3. Cesta k fotografování **37**

4. Růžový kokon **45**

5. Pro Pelu **51**

6. Modrý chlorofyl **61**

7. Herbář **67**

8. Brož **77**

9. Adopce **87**

10. Můj život, tvá krev **95**

11. Růžová neexistuje **107**

12. Vůně **119**

13. Drobky **131**

14. Publikace **139**

15. Závěr **151**





Úvod



Tato fotografie pochází z cyklu *Fictitious family* (*Fiktivní rodina*) Norma Cordova.

Fotografie a psychologie

Fotografie, jako jedna z nejdůležitějších forem výtvarného umění, hraje významnou roli v našem každodenním životě. Není jen prostředkem uměleckého vyjádření, ale má významnou funkci jako komunikační nástroj a způsob dokumentace skutečnosti. Je to umění, jež nám umožňuje vyjádřit emoce a stavy mysli způsobem, který je často nemožný nebo velmi obtížný popsat slovy. Susan Sontagová ve své knize „O fotografii" uvádí, že fotografie mohou být velmi dojemné, mohou působit na naše pocity, utvářet vjemy a mohou být použity ke sdělení věcí, jež dosud zůstaly nevyřčené. Pomáhají budovat porozumění a toleranci. V žargonu humanistů se říká, že největším posláním fotografie je „vysvětlovat člověka člověku"[1].

Introspekce – jako nástroj k pochopení sebe sama – nachází ve fotografii svého mocného spojence. Tím, že fotografie dokáže zachytit okamžiky a detaily, které nám v každodenním životě mohou unikat, umožňuje nám podívat se na naše skryté potřeby a vlastní emoce z nové perspektivy. S její pomocí můžeme rozkrývat hlubší vrstvy naší osobnosti, odhalit i to, co je ukryto v našem vnitřním světě, analyzovat naši mimiku a gesta, ale i skryté pocity a myšlenky.

Abychom do díla otiskli, co vidíme a cítíme, vyžaduje akt vytvoření fotografie naše plné soustředění na okolí i na sebe samotného. Zastavit se a zamyslet se nad tím, co chceme vyjádřit. Jde o formu komunikace s okolním světem. Je to proces, který nám umožňuje lépe poznat sebe i druhé, pomáhá nám pochopit naše místo ve světě a umožňuje nám vidět svůj život z jiného úhlu pohledu a lépe porozumět svým emocím, snům či obavám. Autor se v rámci tvůrčího procesu snaží pochopit sám sebe. Vytváří díla o sobě samém – zpočátku pravděpodobně nevědomě, ale po dokončení práce je patrné, že vytvořil svůj vlastní obraz. Různé techniky, včetně tvůrčích, působí jako katalyzátor k analýze a vyjádření skrytých emocí. Koláže či fotomontáže, v nichž se spojí několik obrazů do jedné kompozice, mohou symbolizovat složitost našich pocitů.

Fotografie, jako nástroj pro vyjádření emocí, nabízí terapeutické využití. Nejen, že nám pomáhá porozumět sobě samým, ale je i pomocníkem při zpracování emocí či nepříjemných zážitků. V tomto ohledu je patrné její propojení s psychologií, která se zabývá studiem lidské mysli a chování a nabízí vhled do toho, jak interpretujeme a reagujeme na svět kolem nás. Jsou zde důležité aspekty vnímání a tvorby obrazu. Vždy se jedná o subjektivní proces. Fotograf-umělec si vybírá čas, místo, světlo, okamžik, úhel, pod kterým fotografii pořídí. Ve výsledném díle můžeme vidět, co chtěl autor vyjádřit, můžeme vnímat, jak se cítil a třeba i odhadnout, co ho k tvorbě vedlo. Při fotografování se umělec soustředí na daný okamžik, na tady a teď. Susan Sontagová ve své knize „O fotografii" cituje George A. Tice[2]: „Nezáleží na tom, kde fotografuji.

[1] Sontag S. *O fotografii Kraków* 2017 s. 122

[2] George A. *Tice americký fotograf, fotografující městské prostředí, krajinu, americký život v rodném New Jersey*, zdroj: www.en.m.wikipedia.org

Vidíme jen to, co jsme připraveni vidět – to, co v daném okamžiku odráží naše mysl“[3]. Vnímání obrazů je subjektivní proces a závisí na mnoha faktorech, jako je kontext, osobní zkušenost a kulturní prostředí. Každý si obrazy vykládá po svém, což činí fotografii úžasně bohatým a mnohorozměrným médiem. Různí lidé mohou na základě svých individuálních zážitků, pocitů a postojů vnímat stejné snímky zcela odlišně.

Fotografie má moc vyvolat vzpomínky a emoce spojené s minulostí. Podle Sontagové „mohou fotografie fungovat jako „časové kapsle“, které nás vracejí v čase a pomáhají nám pochopit minulé zážitky. Paměť a vzpomínky hrají klíčovou roli v tom, jak fotografie interpretujeme a jak na ně reagujeme. Tento proces je složitý a značně emocionální, a proto mají fotografie tak silný vliv na naši psychiku. Umělci, kteří utrpěli nějaké psychické nebo fyzické trauma, procházejí jakousi „katarzí“. Ať už se přikloníme k jakékoliv teorii (...), ať už jde o přechod od nespokojenosti ke spokojenosti, nebo o uzdravení a očištění, o proměnu k dobrému pocitu. Vybíjením a překonáváním trýznivých, nepříjemných pocitů a vjemů vybíjíme nervovou energii, která je podstatou veškerého cítění, a (...) umění se proto ukazuje jako jeden z nejúčinnějších prostředků (...) pro cílevědomou vnitřní proměnu.“[4]

Umění, široce chápané, je formou práce se všemi prožitky a emocemi, nejen s traumaty. Bývá pokusem najít východisko pro vnitřní úzkosti nebo snahou o pochopení toho, co nás bolí. Fotografie je mocným nástrojem, schopným pomoci budovat porozumění. Snímky, které dokumentují naše zážitky, pomáhají sdělit naše myšlenky, pocity a zkušenosti a otevírají dveře k pochopení pohledu druhé osoby. Prostřednictvím fotografií jsme schopni nahlédnout do svého vnitřního světa, což nám následně pomáhá navázat hlubší kontakt s ostatními.

Již na počátku 20. století vznikaly teorie o vztahu umění a psychologie. V roce 1908 Oswald Külpe napsal: „Ve skutečnosti se žádná estetika nevyhne psychologii.“[5] „Za základ psychologického výzkumu je třeba považovat nikoli autora a nikoli diváka, ale umělecké dílo samotné. Umělecké dílo samo o sobě sice vůbec není předmětem psychologie a psychika jako taková v něm neexistuje. Při hledání pravdy o díle, které po svém vzniku patří do minulosti, používáme nepřímé důkazy: stopy, indicie a výpovědi.“[6]

Tuto myšlenku rozvíjí L. Vygotskij: „S každým uměleckým dílem (...) zachází psycholog jako se soustavou podnětů vědomě uspořádaných tak, aby vyvolaly estetickou odezvu.“[7]

Kolem děl Iwony Germanek nelze projít s lhostejností. Umělkyně vytváří jedinečná díla s mnohovrstevným příběhem. Přenáší do nich své úzkosti, nenaplněné potřeby z dětství a přetváří je do fotografií a komplexních obrazů, z nichž pozorný divák může vyčíst citovou vyprahlost, nedostatek lásky a pozornosti ze strany matky, jakousi neexistenci.

[3] Sontag S. *O fotografii* Kraków 2017, s. 206

[4] Tamtéž, s. 298

[5] O. Külpe *Wprowadzenie do filozofii* Sankt-Petersburg ,1908, s. 98–99.
Освальд Кюльпе ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ Издательство Поповой, Санкт-Петербург 1908

[6] R. Müller-Freienfels, *Psychologie der Kunst* Bd.I,Leipzig-Berlin 1922, s. 42–43

[7] Vygotskij L., *Psychologia sztuki* Kraków 1980, s. 68

Vliv dětství na umění

Fotografie hraje klíčovou roli při utváření naší identity a životního příběhu. Fotografie často dokumentují důležité okamžiky našeho života a pomáhají nám vytvářet příběh o tom, kdo jsme. Mají také schopnost vyvolávat vzpomínky a emoce z minulosti. Fungují jako spouštěče vzpomínek a pomáhají nám vybavit si konkrétní okamžiky, pocity a osoby. Tento jev se využívá v rámci terapie, kdy se fotografie používají k práci s traumatickými vzpomínkami.

Obraz, který si uvědomujeme, se utváří roky a závisí na našich nejranějších vztazích. To, jak vnímáme realitu, jak ji interpretujeme, jak ji chceme ukázat ostatním a zda necháme promluvit svého vnitřního umělce, ve velké míře závisí na prvních měsících, a dokonce týdnech našeho života.

Rozhodujícím bodem v životě každého z nás je dětství, a tedy i naše matka. Freud řekl, že „dětství má tvář matky".

Cenným zdrojem informací o vztahu k matce je článek Donalda Woodse Winnicota „Mirror-Role of Mother and Family in Child Development". Rozvinul v něm teorii „matka-zrcadlo". V individuálním citovém vývoji dítěte je prvním zrcadlem matčina tvář. Dítě, které saje u prsu, se na něj nedívá. Spíše se dívá své matce do tváře. A co pak vidí? Vidí samo sebe. Když však matka vyzařuje své vlastní negativní rozpoložení nebo tvrdost jakožto obranný mechanismus, dítě nemůže v reakci na to, co samo dává, nic dostat. Dívají se, ale nevidí samy sebe. Jejich vlastní tvůrčí schopnosti se pak vytrácejí a děti hledají jiné způsoby, jak od svého okolí získat nějaké vjemy. Vnímání je nahrazeno apercepcí. Místo obohacování, objevování a výměny se světem se dítě schovává, uzavírá, stává se nejistým. Dítě se učí, kdy může signalizovat své potřeby předvídáním matčiny nálady prostřednictvím její mimiky. Vzniká tak pocit ohrožujícího chaosu, na který dítě reaguje tím, že se stáhne do sebe a zůstává ve střehu, zda se nemusí bránit. Tím, že se dítě na matku nedívá, si myslí, že samo není vidět a jako by tam nebylo. Příčinou jsou obrovské emoční deficity, nejistota, neschopnost rozhodovat se, strach, pocity nízké sebehodnoty. Jedná se o neverbální komunikaci, která probíhá ještě před vznikem řeči.[8]

Kvalita a typ našich primárních citových vazeb má klíčový vliv na sociální a emoční fungování v pozdějším věku. Právě přítomnost či nepřítomnost a kvalita vazeb nám umožňuje pochopit abnormality a obtíže, které se objevují v duševním životě a chování. Melanie Kleinová[9], psychoanalytická badatelka a tvůrkyně teorie objektních vztahů, popsala, že vztah dítěte k matce v raném dětství je dítěti internalizován neboli určitým způsobem „zapsán", a právě to je základem pro formování struktury osobnosti. Potíže

[8] Winnicot D. Winnicott, Donald W., *Zabawa w rzeczywistość*, Gdańsk, Imago, 2011, s. 48–52

[9] Melanie Kleinová, britská psycholožka a psychoanalytička rakouského původu. Významně rozvinula techniky dětské terapie a současné psychoanalýzy, zdroj: https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Melanie_Klein.

ve vztahu s matkou se negativně odrážejí na utváření osobnosti a charakteru dítěte.[10]

To, jací jsme, do značné míry závisí na tom, kam jsme se ve svém citovém vývoji posunuli nebo do jaké míry jsme mohli rozvíjet to, co v nás bylo a co nám bylo umožněno. Pokud naše tvůrčí aktivity doprovázelo přijetí blízkých a důležitých osob, náš potenciál sílil.

Aby byl člověk tvořivý, musí existovat a mít smysl existence. Tvořivost je konání, které vyrůstá z bytí. Žít tvořivě znamená, že žijeme a jsme sami sebou.[11]

John Bowlby, psychiatr a psychoanalytik, se zabýval teorií attachmentu. Popsal attachment jako hluboké citové pouto mezi dítětem a pečující osobou, kterou je nebo by měla být matka. Pokud je vztah mezi matkou a dítětem založen na pocitu důvěry a bezpečí, bude dítě schopno zkoumat prostředí, poznávat a rozhodovat se samostatně a bude schopno se osamostatnit. Pokud je však tento primární vztah nestabilní a problematický, bude rozvoj chování, jako je hra, zkoumání nebo sociální interakce, ztížen a omezen.

Z tohoto důvodu se v dospělosti odhaluje vztah s matkou, na který často zapomínáme, aniž bychom ho definovali, a odsouváme ho do hlubin paměti. Když se však tvořivosti podaří „prolomit“ vrstvy nicoty, apercepce, která člověka tak dlouho provází, se promění ve vnímání.[12]

Fotografie způsobuje, že naše zážitky a emoce, prožité v dětství, „vycházejí na povrch“. Estetika projektů na stejné téma se liší podle pocitů a vzpomínek, které je provázejí.

Z výše zmíněných principů vychází i nejnovější projekt Iwony Germanek *Vůně*. Jedná se o sérii několika fotografií věnovaných autorčině matce Małgorzatě. Starší žena je zobrazena drsným, až ďábelským způsobem, jak říká fotografka. V tomto pohledu odráží minulost, těžké dětství a špatné vzpomínky, které provázejí myšlenky na domov. Cílem práce bylo zkrotit matčinu demenci a změny, které ji provázejí.

Z psychologického hlediska může mít kdokoli potíže s upřímným vyprávěním o své matce. Obzvláště obtížné je to pro lidi, jejichž matka nebyla schopna uspokojit jejich potřeby nebo reagovat na emoce dítěte. Pro mnoho lidí je obtížné verbalizovat a přisuzovat matce jakékoli negativní vlastnosti, jakkoli to není na místě. Fotografie jako prostředek komunikace se v tomto případě stává jediným zdrojem vyjádření. Umožňuje člověku vyrovnat se s vnitřní bolestí, pochopit mechanismy svého chování a zkrotit složité rodinné vztahy. Emoce přenesené na obraz spouštějí dříve popsaný proces katarze.

[10] Segal H. *Teorie Melanie Kleinové v klinické praxi* Gdaňsk 2006

[11] Bowlby J. Attachment PWN 2016

[12] Winnicott, *Dom jest punktem wyjścia* 2011 s. 40–53

Marta Wojnarowska-Olszewska

Také Marta Wojnarowska-Olszewska, studentka ITF, vytvořila projekt o své matce. Její fotografie jsou detailní, zaměřené na drobnosti naznačující postupující nemoc. Velkou pozornost věnovala tomu, co si její maminka pamatuje. Marta si teprve nyní uvědomila některé mechanismy, které stály za některými matčinými činy či slovy. Martiny fotografie jsou plné lásky, vřelé, ukazují blízkost, ale také obtížnost vyrovnání se s nemocí. Autorka trpí ztrátou rodiče jako vědomého a společenského člověka a ztrátou toho, co její maminka v životě dokázala. Marta se přesto snaží ji mít ráda a zajistit jí klid, i když je to v této situaci náročné.

Právě při sledování projektů o rodičích s poruchami paměti jsem si začala klást otázku o vztahu fotografie a psychologie a zda má naše dětství vliv na to, jak fotografujeme své blízké. Je zde velmi dobře vidět, jak moc ovlivňuje naši práci to, co si přinášíme z domova, jaký máme vztah k rodičům.

Zeptala jsem se na to několika fotografek, které zachytily své rodiče v projektech o demenci.



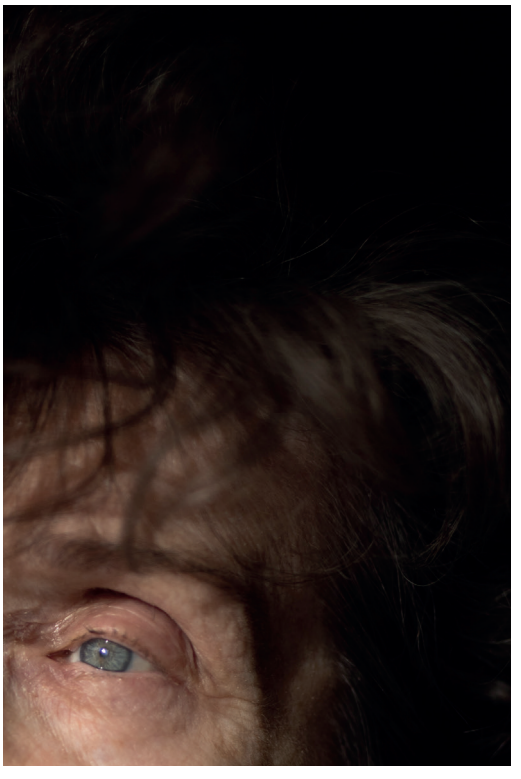

Marta Wojnarowska-Olszewska, cyklus *Už si nevzpomínám*, 2024, soukromá sbírka

Norma Cordova

Norma Cordova, fotografka z Oregonu, přiznala, že měla krásné, šťastné dětství a blízký vztah s otcem jí neusnadnil přijmout jeho zhoršující se paměť. Její otec se s tímto problémem potýkal deset let, až si nakonec vzal život. Deset let otcova života se zhoršující se pamětí Normu změnilo, zahltilo rodinu a způsobilo její rozpad. Norma dokáže přesně určit trhliny v základech rodiny. Přestože umělkyně zpočátku fotila, aby si ulevila, o mnoho let později, když získala citový odstup, začala vytvářet sérii „Fiktivní rodina“. Začala se probírat starými rodinnými fotografiemi a hledat na nich stopy otcovy nemoci, aby je použila jako materiál pro remixované rodinné fotoalbum. „Potřebovala jsem se znovu seznámit se svým dětstvím,“ říká, „abych zjistila, jestli nenajdu něco, co by mi pomohlo do naší rodiny lépe nahlédnout.“ Norminy fotografie jsou na jedné straně temné, ale na druhé zasněné a očistné. Často jsou vyvolávány v temné komoře jako inverzní/negativní snímky a odrážejí hrůzu a zmatek života s nemocí a neochotu rodiny mluvit o tom, jak je ovlivňuje. „Jejich neschopnost otevřeně mluvit o svých emocích,“ říká Cordova, „situaci jen zhoršovala.“ Její proces tento nepříjemný pocit podtrhuje. Každý obraz je plný vizuální úzkosti. Otec je často zobrazen jako usmívající se chlapec. Je to obraz jeho samého, návrat k okamžiku, který si ze svého života nejlépe pamatuje. Cordova často používá prošlý barevný fotografický papír, na němž vytváří modré a zažloutlé odlitky, které reagují na její nostalgii po minulosti a na její hledání a neschopnost najít zrnko pravdy a odhodlání. Norma tiskne technikou, která umožňuje prosvítat textu napsanému na zadní straně listu. Propůjčuje mu monochromatickou modrou záři, která vytváří další pocit odstupu a dezorientace. Jako diváci nevíme, kde začít hledat.



Norma Cordova, cyklus *Fictitious family* (*Fiktivní rodina*), 2021, soukromá sbírka

Cheryle St Onge

Cheryle St Onge, Američanka ze státu Massachusetts, dcera profesora fyziky a malířky, se nedokázala smířit s matčinou chorobou. Ztráta vzpomínky na aktivního, vřelého člověka plného lásky k rodině a přírodě byla pro Cheryle nepřijatelná. Přestala fotografovat. Přesvědčována přáteli, aby s fotografováním nepřestávala, zahájila projekt „Volání ptáků domů“ s odkazem na to, že její maminka vášnivě malovala a vyřezávala ptáky. Zjistila, že vytváření portrétů své maminky jí přináší okamžiky radosti a štěstí. Cheryle přiznává, že kvůli demenci si s matkou nepopovídá, ale její portrétování představuje hlubokou výměnu pocitů. Pro Cheryle je to akt lásky, snaha zachovat blízkému člověku důstojnost s vřelostí a oddaností.





Cheryle St. Onge, cyklus *Calling the birds home* (*Volání ptáků domů*), 2019, soukromá sbírka

Birthie Piontek

Birthe Piontek, která žije v Kanadě, znala příznaky demence, jelikož touto nemocí trpěla její babička. Zahájila projekt, který trval sedm let a měl ukázat pomalou regresi vědomí a posloupnost příznaků této nemoci. Její fotografie jsou na první pohled normální, ale při bližším pohledu je vidět, že něco není v pořádku. Stejně jako u člověka trpícího demencí. Piontek na své dětství nijak zvlášť nevzpomíná. Narodila se v Německu, odkud byla v dospívání vytržena, když se rodina přestěhovala do Kanady. „Zajímá mě surrealistická a poetická síla předmětů," řekla fotografka, „jak se mohou stát náhražkou emocí a vyjádřením duševního stavu." V další sérii Her Story Piontek dekonstruovala staré fotografie své matky a babičky, aby reflektovala deformaci a blednutí paměti. Rozřezávala je, vrstvila, odstraňovala části a přidávala další materiály, například barvu, aby vytvořila sochy, které pak znovu vyfotografovala. Výsledné snímky jsou zkreslené a mohou naznačovat neschopnost vybavit si někoho takového, jaký byl kdysi. Přestože pořízení těchto fotografií nepřineslo Birthe žádné konkrétní řešení své zkušenosti s dědičnou chorobou v rodině, pomohlo jí zpracovat pocit bezmoci. „Pořizování fotografií," řekla, „se stalo způsobem, jak se vyrovnat s nemocí a jak získat smysluplnost tím, že se celá ta nemoc proměnila v něco užitečnějšího než jen bezmocně sledovat, jak člověk mizí."



Birthie Piontek, cyklus *Her story* (*Její příběh*), 2016, soukromá sbírka



Birthie Piontek, cyklus *Her story* (*Její příběh*), 2016, soukromá sbírka



Birthie Piontek, cyklus *Her story* (*Její příběh*), 2016, soukromá sbírka

Helen Rimell

Matka Helen Rimell byla její oporou, „paprskem světla v neklidném světě," říká. V roce 2015 byla Helenině matce diagnostikována vaskulární demence s časným nástupem. Tehdy začala Rimell, fotografka žijící ve Velké Británii, dokumentovat jejich vzájemný vztah. „Začala jsem s tímto projektem, abych ji zachránila, abych udržela naživu to, kým byla," říká Rimell. Její intimní fotografie zachycující všechny aspekty matčina života jsou někdy brutální a srdcervoucí. „Nelze se skrýt před hrůzami a ponížením, pravou tváří demence, bolestí, zlomeným srdcem, strachem a vším, co je ztraceno." Helenin vztah s matkou byl hezký. Její matka byla láskyplná a milující. Ztratit vzpomínku na tak blízkého člověka, dívat se do prázdných očí, nepoznávat ji, je pro Helen drama. Prostřednictvím svých projektů chce fotografka ukázat co nejvíce života, který v její matce stále je.

Projekty těchto autorek jsou jasným důkazem, jak se může vytváření fotografií stát terapeutickým a léčebným procesem. Podle Lva Vygotského je „umění nejdůležitějším centrem všech biologických a sociálních procesů, kterým je jedinec ve společnosti vystaven, že je prostředkem k dosažení rovnováhy mezi člověkem a světem v nejkritičtějších a rozhodujících okamžicích lidského života."[13]



Helen Rimmel, cyklus *Not Here Anymore* (*Už tu nejsem*), 2022, soukromá sbírka

[13] Vygotskij L. *Psychologia sztuki* Kraków 1980 s. 358



Helen Rimmel, cyklus *Not Here Anymore* (*Už tu nejsem*), 2022, soukromá sbírka



Helen Rimmel, cyklus *Not Here Anymore* (*Už tu nejsem*), 2022, soukromá sbírka




Mládí



Iwona Germanek v 5. třídě.

Všechno jinak, a nějak divně

Iwona se narodila 4. prosince 1969 ve slezském Mikolowě.

V Polsku je zvykem dávat dívkám narozeným v tento den jméno Barbara, protože 4. prosince je Barbórka neboli Den horníků.

Iwony se často ptají, proč se nejmenuje Barbara. Se smíchem odpovídá, že její sestra je Barbara. Jenže je o pět let mladší.

Prvních pět let svého života strávila Iwona v mikolowské čtvrti ve starém domě, který je na obrázku.

V cyklu Brož působí trochu neskutečně, a – jak autorka vzpomíná – byl vždy strašidelný. Žila tam Iwonina babička se svou sestrou, o kterou se starala, a se synem, který byl nevlastním bratrem Iwoniny matky. Babička byla totiž „nevlastní". Biologická babička Pelagia zemřela, když Iwonině matce nebyl ještě ani rok.

Když bylo Iwoně asi pět let, její otec, který byl horníkem, dostal za vstup do strany byt v Halembě[14] a rodina se přestěhovala do dvoupokojového bytu. Pro budoucí umělkyni se jednalo velmi těžký okamžik, kdy byla vytržena ze svého prostředí. Musela opustit své přátele, ale především svou milovanou učitelku z mateřské školy, se kterou si byly blízké a která jí chyběla. Autorka si i v dospělosti živě vzpomíná, jak bolestná pro ni tato změna byla.

V tomto období došlo k další události, kterou prožívala velmi těžce, a to odloučení od tety Ely, jež odjela do Německa. Byla to ta nejmilovanější teta, úžasná žena, plná vřelosti a lásky. Iwona ji zbožňovala. Přestože Ela do Polska jezdila, loučení s ní bylo vždy bolestné.

Když byla Iwona na základní škole, ukázalo se, že matčin bratr nezvládá péči o dům a zahradu. Od jara do podzimu začala rodina jezdit do Mikolowa, kde bydleli v jednom pokoji na statku. Ani toto nebylo snadné období. Z Mikolowa Iwona dojížděla do školy v Halembě a otec do práce. Večer buď všichni spali na statku, nebo se po práci na hospodářství vraceli do Halemby. Iwona na tuto dobu vzpomíná jako na neklidnou a nestabilní. Nikdy nevěděla, zda se vrátí, nebo zůstane, jaký bude den, kde stráví noc. V jejím životě panovala nejistota, chyběl rytmus, panovalo napětí, které provázelo změny. Iwona o škole mluví vřele a radostně. Snad nejdůležitější bylo, že ji měli rádi a přijímali ji. Cítila se sebevědomě. Měla spoustu spolužáků, se smíchem vzpomíná na velmi srdečného Darka, se kterým trávila hodně času. Měli společnou vášeň, oba měli doma křečka. Bohužel byla v šesté třídě opět vytržena ze svého prostředí. Rodina se přestěhovala do Paniowa[15] a Iwona musela změnit školu. Sama vypráví, že se jí zhroutil svět. Přestože se s místními dětmi znala ze školky, nepřijaly ji. Iwona se jako

[14] Halemba – okres Rudy Slezské, do roku 1951 městská část.
[15] Paniowy – okres Mikołów.

mimořádně citlivá dívka cítila osamělá jako nikdy předtím. Osamělost a odmítnutí jí značně ovlivnily sebevědomí a její další život.

Iwona se cítila jako nula, měla pocit, že nikam nepatří. Její nedůvěra ve své nadání a schopnosti ji při výběru střední školy vedla k přesvědčení, že je vhodná pouze pro učiliště. Bála se nahlas říct, že by chtěla pokračovat ve středoškolském studiu. Podle jejích vlastních slov: „Pracovala bych v Žabce a bylo by to také v pořádku." Naštěstí se objevila kamarádka, která ji přesvědčila, aby si také podala přihlášku na pivovarskou technickou školu a šly společně k přijímacím zkouškám. Iwona je složila úspěšně a dostala se tam, zatímco její kamarádka ne. A opět zůstala sama.

Strach z odmítnutí nejistou teenagerku ochromil. Škola se však ukázala jako dobrá volba. Různí lidé z různých prostředí, většinou sami, poskytovali podporu a přinášeli stabilitu. Iwona má na třídu, učitele, stáže a práci hezké vzpomínky. Byla zde sebejistá a získala zpět trochu sebedůvěry.

Konec technické školy znamenal konec jedné příjemné etapy a Iwona opět stála před volbou další cesty. Na univerzitu se neodvažovala pomýšlet. Naštěstí jí přišla na pomoc kamarádka, která ji požádala, aby si s ní podala přihlášku na pedagogickou školu, na kteru nechtěla jít sama. Iwona přihlášku odevzdala, kamarádka ne, protože její matka chtěla, aby šla do práce.

Na vysoké škole měla Iwona hodinu s výtvarným umělcem, který si všiml jejího talentu a pozval ji na výtvarný workshop. Tam se seznámila s Krzysztofem Goluchem. Navzdory zjevnému talentu, který se v její rodině vyskytuje již po několik generací (její dědeček i matka malovali), Iwonu nikdy nenapadlo, že by mohla studovat malířství. Nedůvěra ve své schopnosti a pocit, že by to nedokázala, ji odradily od pokusu o studium na Akademii výtvarných umění.

Po studiích začala Iwona pracovat ve své rodné vesnici a brzy se vdala. Tím, že se odstřihla od svého okolí, se uklidnila, oživla, zahnala špatné myšlenky, nebo je možná jen zatlačila dostatečně hluboko, aby mohla žít dál a nemyslet na minulost.

Iwona v současnosti žije ve vesnici Bojszowy. Má manžela a tři děti: 27letou Wiktorii, 30letého Filipa a o dva roky staršího Dominika. Kromě práce v katovické pobočce ZPAF vede fotografické kurzy a kurzy ušlechtilých technik.



Iwona ve věku 4 let. Fotografie byla pořizena v zimě ve fotoateliéru v Halembě. Iwona si pamatuje, že měla na sobě fialové šaty a červené punčocháče, pod kterými byly ještě bílé, ale ty červené nechtěla svléknout.



Iwona s matkou.



Iwona ve věku 2–3 roky s otcem.

Emoce

Iwonin život, její volby a rozhodnutí ovlivňují především city, nebo spíše jejich nedostatek.

V příběhu Iwoniny rodiny se často objevuje pocit méněcennosti, nedostatku lásky nebo odmítnutí. Vytržení z prostředí, kde se cítila bezpečně, dívce nepomohlo. Nejistota, co bude zítra, způsobila, že se nedokázala rozhodovat sama za sebe, měla strach. Neuměla ocenit svůj talent a potenciál, který v sobě měla.

Všechny negativní emoce měly původ v rodinných poměrech. Jak již bylo zmíněno, Iwonina matka Małgorzata vyrůstala bez biologické matky, která zemřela zhruba rok po porodu. Otec se ze strachu z péče o malé dítě znovu oženil s dívkou ze sousedství a měl s ní syna. Iwona měla vždy pocit, že babička se k synovým dětem chová lépe než k nevlastní dceři, Małgorzatě. Mohlo to být způsobeno i tím, že Iwonina rodina byla patologická. Její rodiče nadužívali alkohol. Iwona od nich nezažívala náklonost, ale tvrdou výchovu bez lásky. Byla bita, občas docházelo k popáleninám od cigaret. Její matka, chladný a drsný člověk, nepracovala, ale podle toho, co si Iwona pamatuje, se dostala na uměleckou školu. Z finančních důvodů však studium nedokončila. Iwona si matčino chování vysvětluje ztrátou maminky. Možná její smrt navazující na dlouhou a vyčerpávající nemoc, která jí nedovolila řádně se starat o malé dítě a projevovat mu plnou mateřskou lásku a péči, a následná výchova cizí osobou způsobily, že se Małgorzata nenaučila se projevovat náklonnost.

Iwona příliš nemluví o svém otci. Nebyl laskavý ani vřelý. Zemřel na rakovinu ve věku 59 let, když Iwona čekala Wiktorii.

Naopak blízký vztah má Iwona se svou sestrou. Vždy se za ni cítila zodpovědná a snažila se ji chránit. Vzpomíná na Silvestra, kdy ji dědeček pozval, aby ho strávila u něj se sestřenicí. Iwona byla šťastná, že se dostane z domu, ale ten den si nakonec vůbec neužila. Celou dobu myslela na sestru, která zůstala s rodiči alkoholiky. Strašně se bála, co by se Barbaře mohlo stát.

Zážitky z domova měly zásadní vliv na řadu Iwoniných voleb a rozhodnutí. Nízké sebevědomí. Nedostatek víry. Pocit, že není nikdo.



Rok 1976, Iwona s Barbarou. Liška v rukou její sestry byla hezká, žlutá a hnědá. Více si Iwona z toho dne nepamatuje. Ale na tuto třídu a školu má dobré vzpomínky. Cítila se tady výjimečně.



Iwona s tetou Elou, kterou měla ráda. Teta emigrovala do Německa když bylo Iwoně 5 let a zanechala po sobě obrovskou prázdnotu. Teta po sobě zanechala obrovskou prázdnotu. Fotografii pořídil Elin manžel v roce 1988.



Teta Ela v roce 2005, kdy jí bylo 71 let.



Základní škola č. 24 v Nové Rudě.
Nejkrásnější školní období.



Základní škola č. 24 v Nové Rudě.



Malířské dílny 1989–1990, Iwona s Krzysztofem Gołuchem.



Praxe v pivovaru v Tychách.
Dnes se tam nachází Tichauer Art Gallery.




Cesta k fotografování

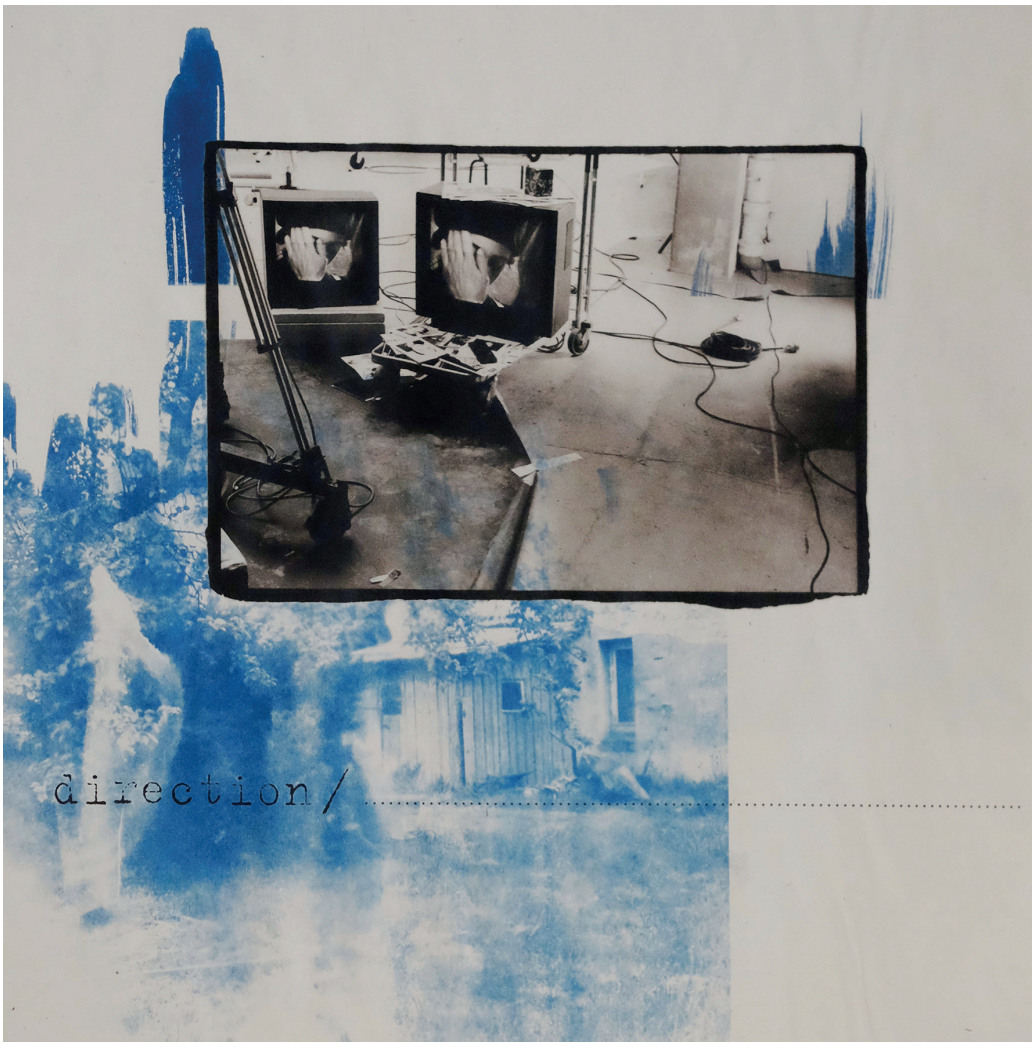

Sarah Moon a Iwona Germanek 2015–2016 (Kyanotypie v knize Sarah Moonové).

Cesta k fotografování

Při pohledu na práci a uznání, kterému se nyní těší Iwona Germanek, protagonistka mé práce, by se mohlo zdát, že ji fotografie provází odjakživa. Nic nemůže být vzdálenější pravdě, jelikož autorka o fotografii poprvé zauvažovala v roce 2003, kdy už byla zralou osobností.

Podle jejích vlastních slov bylo vše v jejím životě tak nějak divné a trochu naopak. Kdyby na své cestě nepotkala lidi, kteří ji táhli dál, vystudovala by učiliště a pracovala by v Žabce. Nic se neděje bez důvodu a je jasné, že pro Iwonu byla vydlážděna fotografická cesta. Autorka je vzděláním učitelkou pro první stupeň základní školy. V roce 1990 absolvovala pedagogickou školu v Mikolowě a v roce 2001 dokončila studium předškolní výchovy a předškolního vzdělávání na Hornoslezské vysoké škole pedagogické v Mysłowicích. Několik let pracovala ve škole a poté v mateřské škole, kam za ní chodily její kamarádky ze studií. Jedna z nich přišla za Iwonou s prosbou o vyfotografování dětí, aby měla materiál pro svou práci na umělecké škole, kterou navštěvovala. Když si Iwona prohlížela analogové černobílé fotografie žáků, sama sebe se zeptala, proč nefotografuje. Psal se rok 2003 a objevila se její první vědomá myšlenka na fotografii.

Iwona se na popud jedné spolužačky vydala do komunitního centra v Mikolowě zapsat se do kurzu fotografování. Neměla ani fotoaparát. Jako velmi plachá a nejistá mladá žena považovala za milník, že se sama rozhodla a šla bez něčí podpory na neznámé místo a zapsala se do kurzu se skupinou cizích lidí. Dva roky fotografického kurzu jí příliš nedaly. Nebyla nadšená tím, co dělala. Nebylo to to, co očekávala, a její představa o fotografování byla úplně jiná. Fotografovala děti ve školce, své vlastní děti, květiny, své okolí. Chtěla ale něco víc, věděla, nebo možná spíš cítila, že se může vyjádřit prostřednictvím fotografie, ale tři děti, dům, stěhování do jiného města, práce a studium jí nedávaly prostor pro další vzdělávání. Volné chvíle, kterých neměla mnoho, věnovala odhalování tajů Photoshopu. Věděla, že bez znalosti tohoto programu by zpracování fotografií nezvládla. Snaha prokousat se jeho záludnostmi ji přiváděla k zoufalství. Byl to neintuitivní program a navíc v angličtině, kterou neovládala. Frustrovaná a znechucená plakala nad klávesnicí. Ale odhodlání jí dodávalo sílu. Nevzdávala se. Prošla, poradila se a zdokonalila se. Fotoaparát však odložila, pohlcena všedností každodenního života. Impulsem k návratu k fotografování bylo oznámení v kostele o fotografické soutěži. Iwona si nepamatuje, o jaké téma šlo. Žádné fotografie neposlala, ale začalo jí to vrtat hlavou. Vytáhla tedy fotoaparát ze šuplíku a už ho tam nikdy nevrátila.

KOUZLO FOTOGRAFIE

Od chvíle, kdy přišla do styku s fotografií, ji neopouštěly myšlenky na proces vzniku fotografií, na vzhledu obrazu na papíře a na možnosti fotografie jako média. Snila o tom, že pozná tajemství vyvolávání a úpravy fotografií. V roce 2010 se autorka rozhodla absolvovat kurz na fotografické škole Fotoedukacja v Katovicích.

V touze po vědomostech si vybrala dvouleté studium na Technické škole fotografie, kde se mohla seznámit s fotografií zevnitř a s celým procesem tvorby. Škola jí poskytla solidní vzdělání. V roce 2012 obhájila diplom v oboru fototechnika. Kouzlo fotografie ji pohltilo.

Na technické škole autorka poprvé slyšela o Opavě. Když vystavovala své práce na školní přehlídce fotografií, byla dotázána, proč to s tak dobrými fotografiemi nezkusí na Institutu tvůrčí fotografie.

V této fázi však svému talentu dostatečně nevěřila. Semínko však bylo zaseto. Po roční pauze Iwona započala studium na fotografické škole AFA ve Vratislavi, kde se kromě fotografování věnovala i kresbě a malbě. Přestala pracovat ve školce, děti byly větší a nevyžadovaly její stálou přítomnost. Dovolila si investovat do sebe. Tři roky (2014–2017) dojížděla každých čtrnáct dní do Vratislavi.

Po dvouapůlletém studiu na AFA cítila, že narazila na zeď. Ve fotografii hledala něco víc. To, co jí nabízela samotná škola a fotografie v její podstatě, jí nestačilo. Začala hledat na vlastní pěst. Prvním krokem byla experimentální kyanotypie v albu Sarah Moon. Pak přišel čas na diplomovou práci na AFA. Pod bedlivým dohledem vedoucí Agaty Grzych vznikl projekt Pink Cocoon, který sice splnil svůj účel a byl dobrý, ale nebyl tím, co Iwona hledala.

Během dokončování AFA znovu slyšela o Opavě. Zde jí však studium nedoporučili kvůli dokumentárnímu charakteru univerzity.

Iwona cítila, že když se věnuje fotografii, je na správné cestě. Když hledala kontakt s fotografickou komunitou, narazila na setkání absolventů Fotoedukace. Tam navázala kontakt s Darkem Zakrzewskim, jehož práce si vážila a se kterým se domluvila, že k němu bude chodit na konzultace. Uplynul však další rok...

Přišel další, rok 2019, a to byl pro umělkyni zásadní okamžik. Iwona konečně mohla plně věřit sama sobě, svým schopnostem, a především svému talentu. Jak sama řekla, zkrotila svůj strach.[16]

Vyhrála soutěž v Toruni, stala se členkou ZPAF Slezského okruhu, všimli si jí na přehlídce portfolií v Krakově, kde jí nabídli výstavu v Rybniku na festivalu OFF. Výsledkem přehlídky byla také spolupráce s Annou Sielskou na prvním modelu *Zielniku*.

V roce 2019 se Iwona stala studentkou Institutu tvůrčí fotografie v Opavě (ITF).

Stejně jako dříve různí lidé přispěli k Iwoninu vzdělání, ke kterému ji přesvědčili nebo nalákali, výjimečně pro Opavu to byla ona, kdo přesvědčil Darka Zakrzewského. Věří, že tím splatila svůj dluh.

[16] Rozhovor u Iwony Germanek doma, 4. července 2024.

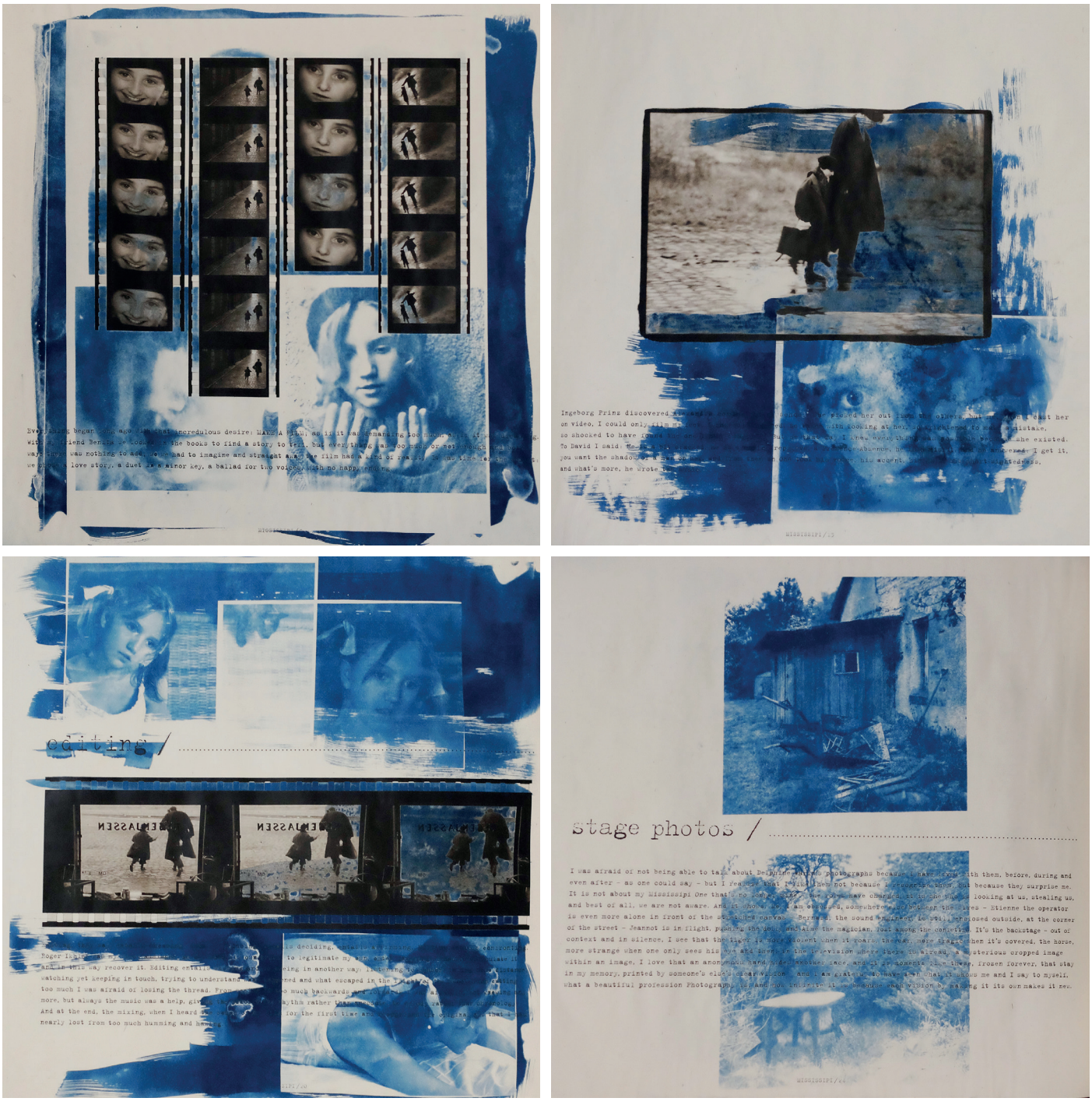

Sarah Moon a Iwona Germanek, 2015–2016 (Kyanotypie v knize Sarah Moonové)



Putování s Dianou, Fotoedukacja 2011



Disperze, Fotoedukacja 2011



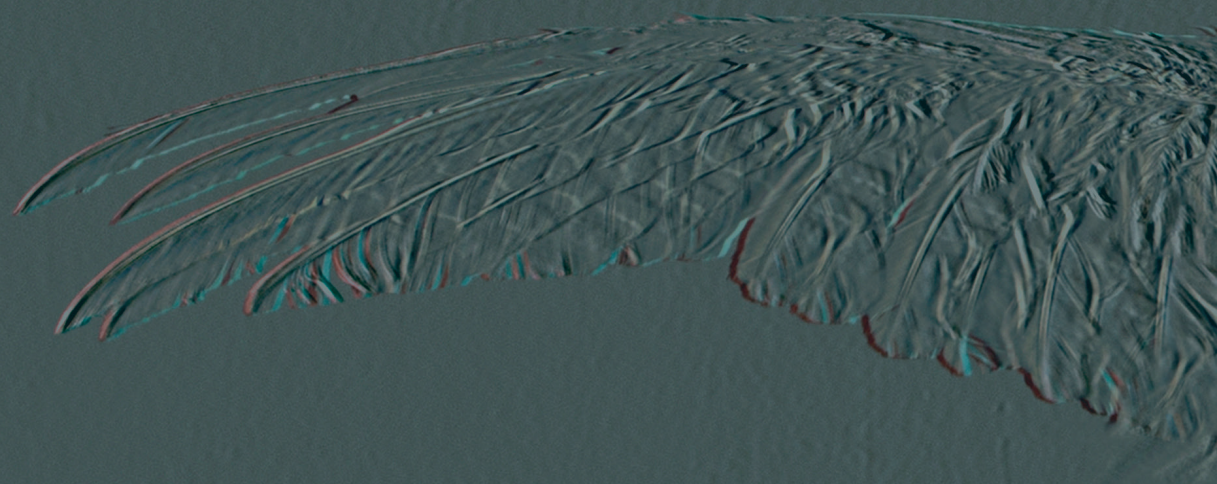

Růžový kokon



Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Růžový kokon.*

Růžový kokon (2017)

Projekt byl diplomovou prací Iwony Germanek na fotografické škole AFA ve Vratislavi pod vedením Agaty Grzych.

Zároveň byl součástí jejího hledání fotografické dráhy po ukončení studia. Aby Iwona mohla u fotografie zůstat, musela najít myšlenku pro sebe, své akce a umění, které vytvářela. Růžový kokon byl jakýmsi performativním nápadem pro umění.

Tím, že Iwona Germanek obalila stromy v matčině zahradě do růžové látky, chtěla udělat něco jiného, než dělala předtím.

Jak sama přiznává, růžová ji trochu straší, ale byla to nejlevnější dostupná tenká podšívková látka, které potřebovala celých 600 metrů. Růžová barva sama o sobě teoreticky neexistuje. Je to reakce mozku na nepřítomnost zelené barvy, barvy míru a naděje. Možná proto byla reakce kolemjdoucích tak negativní.

Umělkyni v létě obalovala stromy. Srpen, plnost léta. Plnost zeleně. A najednou se místo stromů objevily sytě růžové kokony. Nelichotivé recenze se jen hrnuly. Facebook se stal plátnem pro hecování a urážlivé komentáře. Nikdo ze sousedů si nepoložil otázku proč a z jakého důvodu. I tento psychologický fenomén byl součástí toho, čeho chtěla Iwona dosáhnout. Štampach a schémata. Jsou nám vštěpovány zavedené vzorce a klasické vnímání světa. Jde o určitý druh pohodlí, které se při otřesech mění v hněv, nejistotu nebo dokonce agresi.

Ještě horší to bylo, když se lidé zahalili do růžové látky. Pro malé městečko Mikolow to byl šok. Mikolow zaplavily nenávistné komentáře o burkách, muslimech, cizincích. Hanba. Strach.

Nakonec Iwona přiznala, že právě to měla na mysli. O tom, že jsme ukázali svou malost, strach vystoupit ze své komfortní zóny, ze svého bezpečí. Žijeme v kokonech pohodlí a jistoty, ve své vlastní komfortní zóně. Ne vždy je to dobré, ne vždy pohodlné, ale je to naše. Cítíme se v ní bezpečně. Máme rádi to, na co jsme zvyklí, je to náš kokon. Odvádí nás však od naší pravdy a od toho, abychom byli sami sebou.

Jakýkoli dress code způsobuje, jak nás vnímají a jak jsme vnímáni my. Ať už jde o uniformu, kravatu, bílou soupravu, školní uniformu nebo náboženský řád. Díváme se a víme. A pokud nevíme, rodí se strach z neznámého.

Samotný projekt splnil svůj účel a Iwona navázala úžasné kontakty a přátelství s lidmi, kteří jí pomáhali. Zjistila však, že fotografování nebo performance není cesta pro ni. Není to druh umění, kterému by se chtěla věnovat. Raději pracuje sama v tichém koutě, bez přílišné pozornosti. Proto další projekt vznikl v pohodlí domova Iwoniny matky Małorzaty. Pro Pelu se stal začátkem hledání rodiny, lásky a intimity.








Rynek Ratuszowy
MIĘSO WĘDLINY



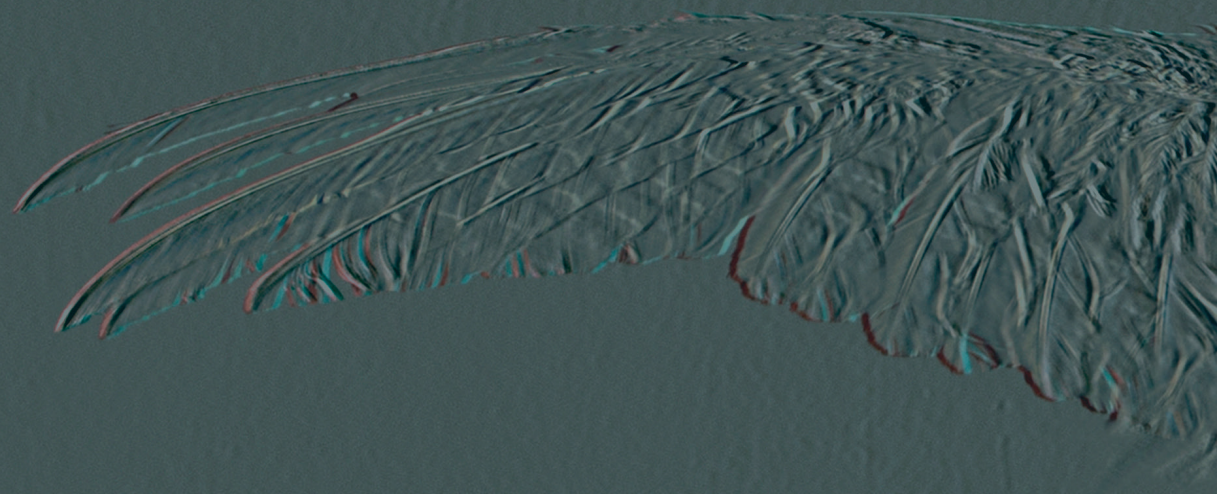

Pro Pelu



Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Pro Pelu.*

Pro Pelu (2017)

Jedná se o nejméně známý Iwonin projekt. Jedná se o výtvarné dílo založené na jediné archivní fotografii její babičky Pely, kterou měla k dispozici. Fotografie pochází z rodinného alba babičky Germanek.

Pela neboli Pelagia byla Iwonina babička, biologická matka její matky Małgorzaty. Zemřela na poporodní komplikace, když byl Małgorzatě necelý rok.

Iwona na fotografii své babičky narazila v roce 2017 při úklidu matčina domu. Narazila na dvě alba a napadlo ji, že o babičce prakticky nikdo nemluví. Že by na ni všichni zapomněli? Nikdo se o ní nezmiňoval, jako by tu nikdy nebyla. A právě babičce Pelagii koneckonců vděčí za to, že se narodila. Autorka ji chtěla učinit skutečnou, přimět ji, aby se vrátila ke své rodině, aby nezůstala v zapomnění. Koneckonců babička měla vliv dál, i když už dávno nežila.

Když Iwona přemýšlela, jak Pelagii zobrazit, když má jen jednu její fotografii, uvědomila si, že vlastně nemá ani žádné fotografie své matky. Chtěla tedy babičku ukázat prizmatem její dcery Małgorzaty.

Tato práce jí zabrala týden.

Pracovala ve spěchu. Fotky pořizovala polaroidem, rychle, aby ušetřila čas kvůli matčinu špatnému psychickému stavu. A ačkoliv polaroid někdy dělá naschvály a ze snímků nic nevychází, tady se to jako zázrakem povedlo. Celé dvě krabičky, tedy šestnáct fotografií, vyšly.

Iwona také našla v domě své matky krásnou barevnou dózu na bonbony, spojenou s dětstvím a záchvěvem radosti, a tento objekt celý projekt završil.

K polaroidům a dóze připojila fotografie své matky a babičky a také fotografii houpačky vyšité nití ve tvaru pavučiny, která zakrývá to, co nepoužíváme a na co zapomínáme. Pomocí řemeslně zpracovaných polaroidů nechala svou babičku existovat a promlouvat prostřednictvím retrospektivy a reinterpretace fotografií, čímž vytvořila subjektivní vyprávění.

Projekt byl poprvé vystaven v roce 2017 v Centru umění v polském městě Nakło a poté v roce 2022 v Toruni v CSW s celou sérií Vlákna ne/paměti.

Cyklus Pro Pelu byl začátkem práce s rodinnými archivy a otevřel Iwoně cestu na ITF. Následoval začátek práce s kyanotypií, vznikl projekt Modrý chlorofyl, se kterým dosáhla velkého úspěchu.



„ODCHODZENIE", 1. Grudnia, 2017



„ODCHODZENIE" 1. Grudnia, 2017



„ODCHODZENIE" I. Gmur, 2017





„ODCHODZENIE", I. Gmh, 2017



„ODCHODZENIE" I. Gmh. 2017



Fotografie misky na sladkosti, nalezené v matčině domě.





Toruń Galerie, *Znaki Czasu* – výstava *Pro Pelu* 2022.



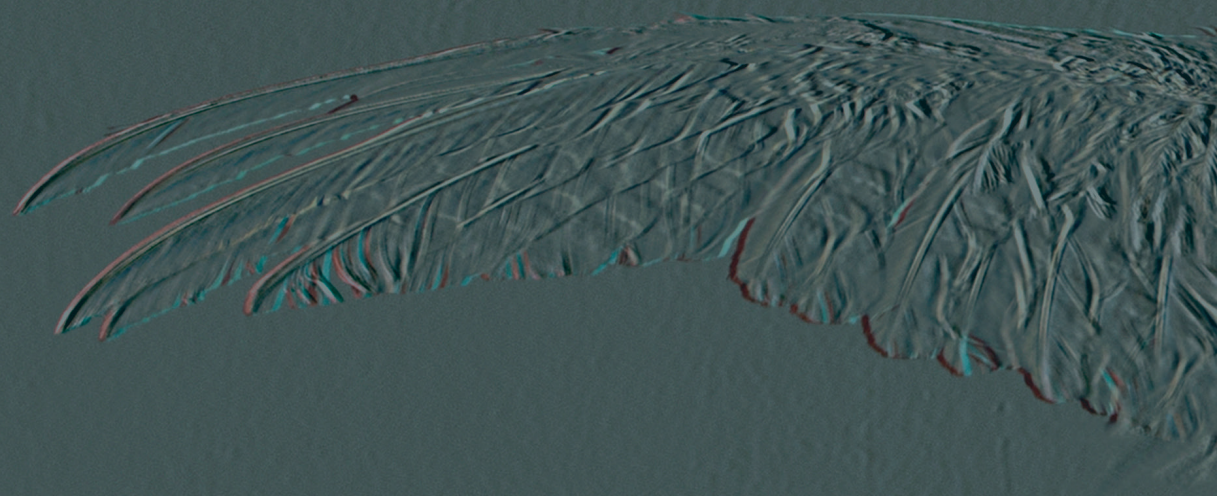

Modrý chlorofyl



Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Modrý chlorofyl*.

Modrý chlorofyl (2019)

Jedná se o práci, která vyžaduje velkou představivost, trpělivost a nasazení. Představuje netradiční využití kyanotypie. Projekt se stal pokusem o uchování vzpomínek. Na šťastné chvíle s matkou, na teplo, na vůni. Iwona se zároveň zamýšlela nad tím, proč zapomínáme na své blízké, co si uchováváme ve vzpomínkách a proč – i když máme fotografie nebo si je pořizujeme – si stále nevzpomínáme. Jak vzpomínky zachytit, aby vydržely déle?

Modrý chlorofyl je sbírka sušených rostlin, která s sebou nese pocit dočasnosti a pomíjivosti. Pomíjivost a paměť jsou prvky, které spojují projekt v kyanotypu s ostatními sériemi a vytvářejí tak ucelené umělecké sdělení. Technika kyanotypie s voskovými úpravami je činí jedinečnými, nenapodobitelnými a výjimečnými.

Jako dítě vyráběla Iwona se svou matkou na slavnost Všech svatých květiny z hedvábného papíru, které pak namáčela do vosku. Měly přežít déšť a vlhkost na hrobech. Byly to časy, kdy se v obchodech nedalo nic koupit a každý si musel vystačit s tím, co měl a jak s tím uměl pracovat. Iwonu tato ruční práce velmi bavila, stejně jako čas, který trávila s matkou.

Při procházce po mamінčině zahradě se Iwona rozhodla vrátit se k těmto příjemným vzpomínkám. Chtěla je přenést na papír a uzavřít je do obrazů. Aby na ně mohla navázat, promítla sušené rostliny z rodinné zahrady do podoby kyanotypie. Proces – expozice na denním světle – trval dlouho, až hodinu. Dalším krokem bylo zalití voskem, aby se dosáhlo efektu hřbitovních květin. To dělala společně se svou matkou. Byl to nesnadný úkol, vosk se nekontrolovaně rozléval a Iwona byla s výsledkem neustále nespokojená. Až když seškrábala vosk z papíru a nanesla ho na sklo, zjistila, že se jí konečně podařilo dosáhnout požadovaného efektu. Stejně jako květiny potřebují světlo, aby mohly růst, tak i Iwona potřebovala světlo, aby zviditelnila to, co chtěla ukázat. Trojrozměrnost děl, průchod světelných paprsků různou tloušťkou vosku a různorodé vnímání v závislosti na světle jsou mimořádnými přednostmi této jedinečné autorčiny práce. Podařilo se jí ukázat další rozměr uměleckého zážitku.

Prezentace fotografií z tohoto cyklu na výstavě byla náročným úkolem a ukázala se být výzvou i pro samotnou autorku. Iwona sama zkonstruovala rámy s led osvětlením, jakýmsi světelným boxem, aby fotografie osvětlila a zároveň neroztavila vosk. Jelikož se jednalo o nedekonstruovanou konstrukci, jsou takto umístěny pouze čtyři fotografie. Ostatní jsou uloženy a vystaveny volně.

Jediná příležitost, kdy byl Modrý chlorofyl prezentován tak, jak má být, tedy ve speciálně zkonstruovaných vitrínách s chladným osvětlením, byla v CSW v Toruni. Modrý chlorofyl vstoupil do cyklu Vlákna ne/paměti. Dalším velkolepým projektem této série byl Herbář.

Modrý chlorofyl byl prezentován na mnoha výstavách, mj: Katovice, Galerie Za Szkłem 2019, v rámci Festivalu starých a alternativních technik. Iwona zde měla vlastní samostatnou výstavu. Centrum Sztuki Współczesnej v Toruni 2020 / ZPAF Varšava, Stara Galeria / Přehlídka fotografie starých a alternativních technik, Kielce BWA.









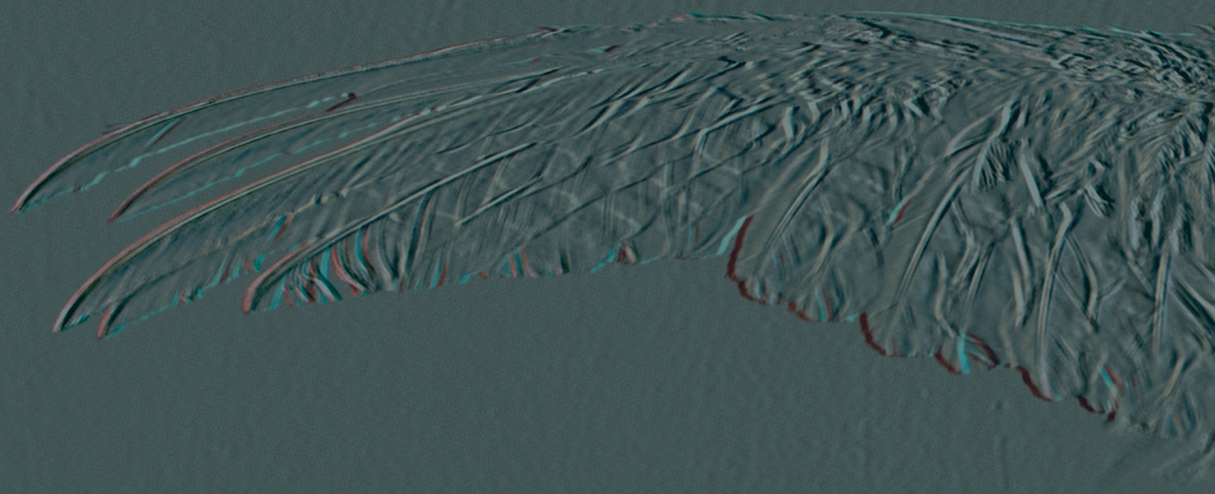

Herbář



Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Herbář*.

Herbář (2019–2020)

Projekt Pro Pelu přiměl Iwonu přemýšlet jinak o zapomnění, o využití fotografií k záchraně před zapomněním. Podobnou roli sehrál i další rodinný projekt, zmíněný *Modrý chlorofyl*, který sloužil k tomu, aby se vzpomínalo a připomínalo to šťastné.

Iwona začala doma intenzivně procházet alba. Začala kupovat cizí alba na veletrzích starožitností. Nejdřív z pouhého sentimentu, z lítosti, že jsou opuštěná a zapomenutá. Byla stará, ošuntělá, vyschlá, některé pergamenové přepážky se rozpadaly při sebemenším dotyku.

Alba připomínala školní herbáře, kde nalepené usušené rostliny mění barvu a vůni, jsou krásné, stávají se z nich památky, ale už to nejsou ty samé rostliny, kterými byly. Jsou pozůstatkem života. Iwona se začala sama sebe ptát, co je to paměť. Vzpomínka na tvář milované osoby, rozmazaná silueta, její vůně? Stačí vzpomínky a památky uložit do krabice? Když si nevzpomínáme, znamená to, že ten člověk neexistoval?

Iwona chtěla vzpomínky uchovat, a proto vytvořila Herbář. Práce připomínaly školní sešity, do kterých se vlepují celé sušené rostliny, květy nebo listy a které se stávají herbáři. Autorka cítila nesmírný sentiment k matčině zahradě, a proto se rozhodla použít rostliny z místa, ke kterému se chovala s něhou a měla k němu příjemné asociace. Pomocí suchých rostlin shromáždila vzpomínky, které stejně jako sušené byliny v názvu mají s námi přetrvat dlouhá léta. Po usušení je spojila s fotografiemi. Prvky rostlin vlepila do alba a pak je zpracovala po svém – naskenovala je, přemalovala a digitálně zkombinovala. Během dvou let tak vzniklo 24 výjimečných a jedinečných děl. Svým způsobem je projekt metaforou plynutí času. Lehce vybledlé fotografie, suché okvětní lístky, vše vedené v béžových tónech, nám připomínají, že jsme tu jen na okamžik, že existujeme jen krátký úsek času.

Na naléhání kamarádky poslala Iwona Herbář do soutěže Centrum Sztuki Współczesnej v Toruni a v duchu snila o tom, že získá ocenění. Projekt se dostal do užšího výběru a krátce nato Iwona získala hlavní cenu v této soutěži. Byl to její první a doposud největší úspěch. Pomohl Iwoně prosadit se.

Po roce byly projekty Herbář, Pro Pelu a Modrý chlorofyl představeny na výstavě s názvem. „Vlákna ne/paměti“ v CSW v Toruni. Výstava byla pečlivě připravena s důrazem na nejmenší detaily. Vhodné osvětlení, rámy, speciálně dovezený nábytek. Výstavu bylo bohužel možné zhlédnout pouze dvanáct hodin v březnu 2020. Tehdy vypukla pandemie Covid-19.





Herbářová kniha

Kromě fotografického projektu Herbář Iwona své fotografie uzavřela do knihy. Cesta k vytvoření a vydání knihy nebyla snadná.

Autorka měla vždy ráda fotoknihy a ziny. Jedinou překážkou při jejich tvorbě byla nutnost znát software InDesign. K vytvoření zinu ji motivovala otevřená výzva na Facebooku, která byla součástí fotografického festivalu v Krakově. V inzerátu stálo, že je třeba vytvořit zin nebo nízkorozpočtovou publikaci a doručit ji do Muzea současného umění MOCAK v Krakově. Dílo pak mělo být umístěno v čítárně knihovny MOCAK. Akci organizovalo nakladatelství Małe Nakłady, které vede Katarzyna Zolich z Bielska-Białé. Psal se rok 2018.

Iwona výzvu přijala, snažila se, naučila se pracovat v InDesignu a vytvořila zin s názvem Herbář. Jednalo se o prototyp knihy. Jak sama říká, byly to začátky přemýšlení o Herbáři. Vytvoření zinu motivovalo Iwonu k tomu, aby se naučila vytvořit knihu. Zapsala se do dalšího kurzu, tentokrát na tvorbu fotoknih.

Konečný Herbář byl značně upravený. Své předloze se vůbec nepodobal. Jedna z fotografií ze zinu se po redesignu dostala na obálku, některé kresby se objevily v Herbáři. Mnohé bylo doplněno.

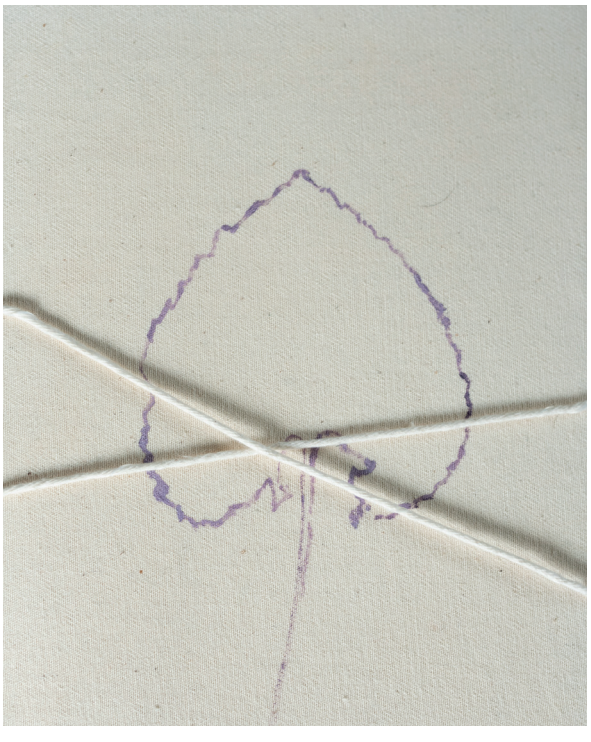

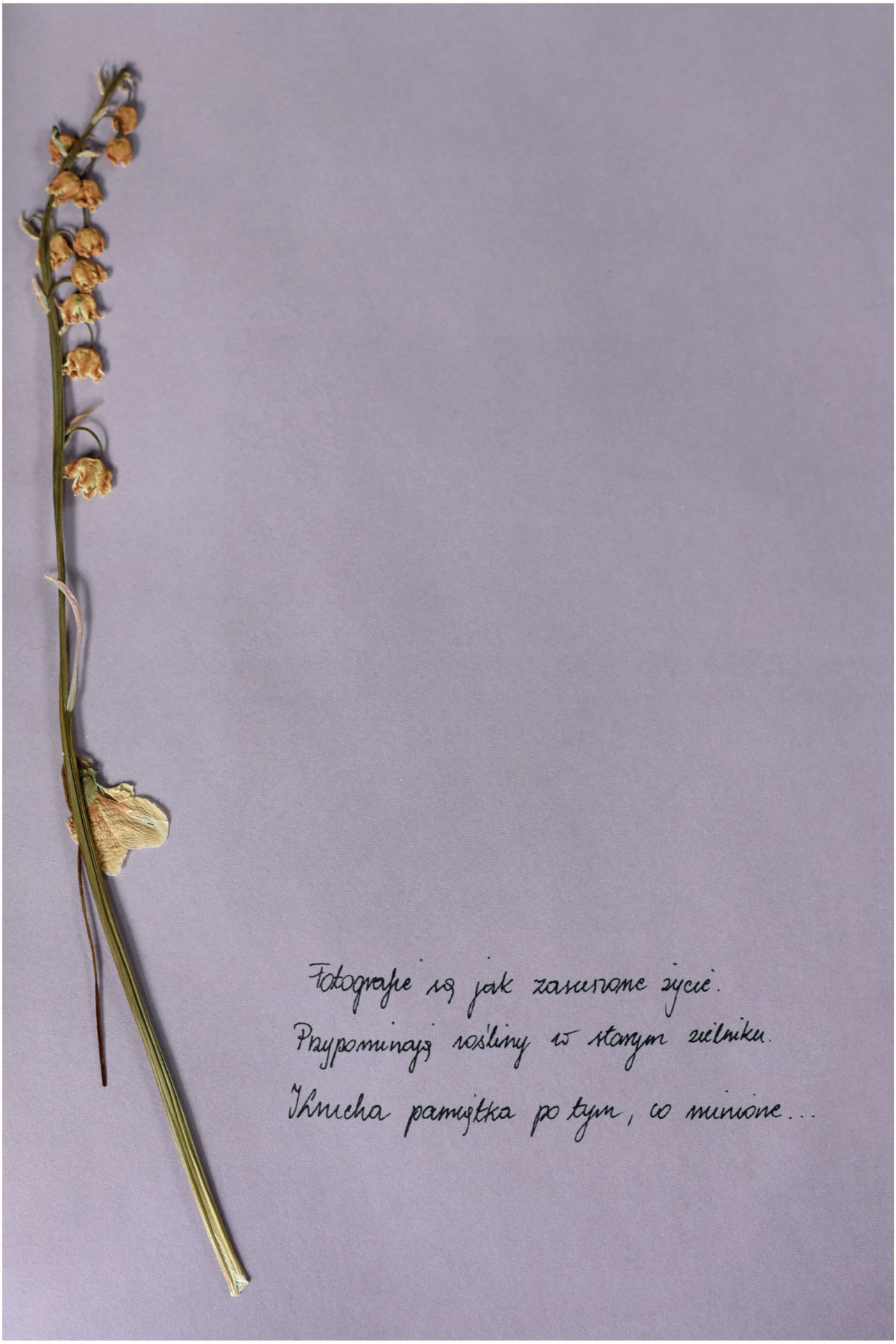
Fotografie są jak zasuszone życie.
Przypominają rośliny w stanym zielniku.
Jakaś pamiątka po tym, co minione...













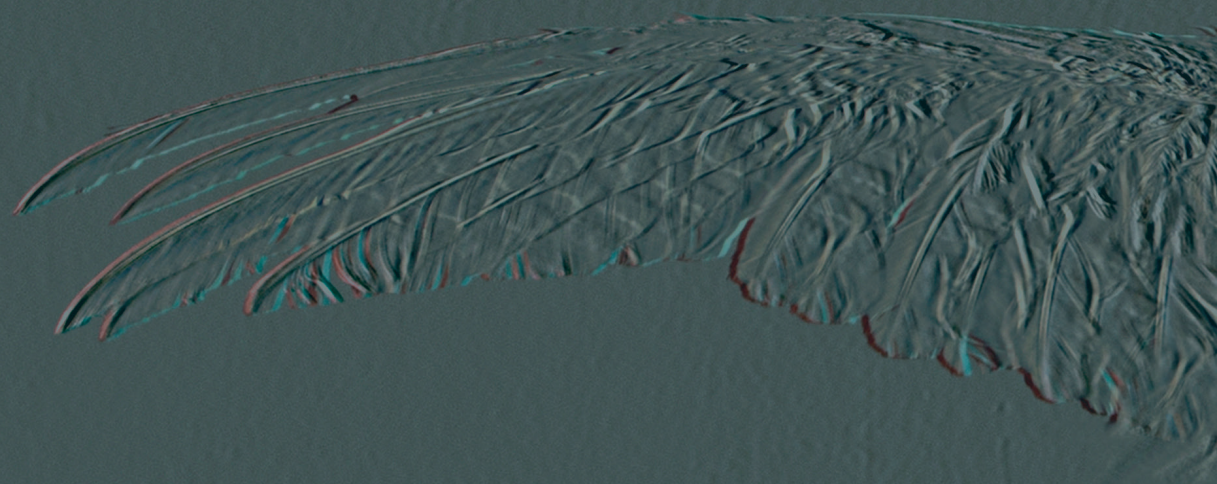

Brož

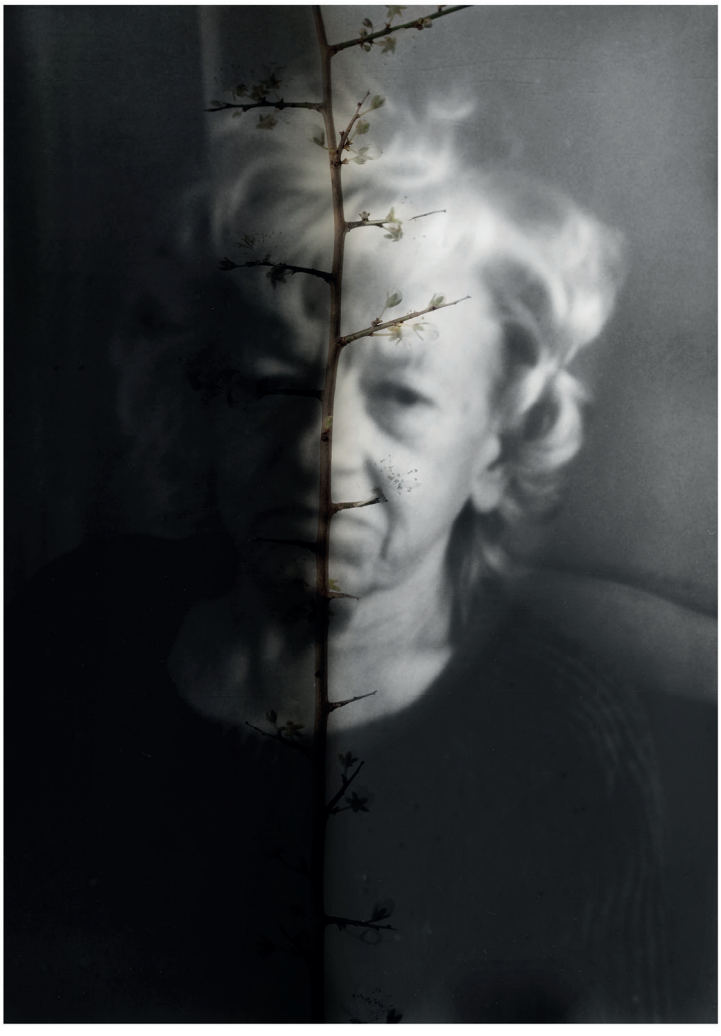

Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Brož*.

Brož (2020)

Brož, brož – druh šperku, ozdoba, kterou dnes nosí téměř výhradně ženy. Používá se k připevnění jednotlivých částí oděvu. [17]

Zůstávajíc u svého stylu vyjadřování, vytvořila Iwona Germanek další projekt o rodině. Při znalosti významu slova „brož" se nabízí otázka, proč projekt nese takový název?

Autorka si neustále klade otázku, do jaké míry rodinná minulost a traumata ovlivňují současnost. Jak je možné, že některé věci z minulosti v nás zůstávají tak hluboko, mění naši psychiku a přenášejí se na další generace. Může tomu tak být i v tomto případě? Vysvětluje to její jednání, charakter, cestu, kterou si zvolila?

Co kdyby? Jak moc ovlivnila nepřítomnost matky a její nemoc její rozhodnutí a chování? Kde by byla Iwona, kdyby její matka nezemřela? Kdyby Pela svou dceru nenechala osiřet, chovala by se Małgorzata ke svým dcerám jinak, vřeleji, lépe? Byl by její život jiný? Proč dělala tak nesmyslná rozhodnutí? Co z minulosti to ovlivnilo a jak to ovlivní budoucnost? Její rodinu, další generace…? Nejdůležitější otázkou pro samotnou autorku je, jak dlouho se bude trauma přenášet. Už teď ví, že její dceru Wiktorii to zasáhlo. Bude se vadná genetická informace předávat dál?

Každý z nás si nese svou historii a minulost. Nejen svou vlastní, ale i těch druhých. Jsou v nás stopy zkušeností našich předků.

Výzkumy na toto téma probíhají již zhruba dvacet let, z toho velmi intenzivně posledních deset let, a jsou již k dispozici některé potvrzené informace. Je známo, že zážitky člověka mohou změnit jeho biologii a chování jeho dětí a že trauma může zanechat chemickou stopu v genech potomků, která se může přenést na další generaci. Tato stopa nezpůsobuje genetickou mutaci, ale mění mechanismus, kterým se gen projevuje. Tomuto jevu se říká epigenetická změna. Epigenetika je věda zabývající se studiem biologických kontrolních mechanismů DNA, jako jsou světelné spínače, které zapínají a vypínají geny. Pokud naši předkové zažili nějaké trauma, můžeme zdědit takové změny v genech, které jsou zodpovědné za odpor ke konkrétnímu jídlu nebo pachům, strach, fobie, a dokonce i deprese.[18] Někdy je však toto dědictví děsivé a příliš těžko snesitelné a může způsobovat duševní poruchy.

Z tohoto důvodu umělkyně pojmenovala svůj další projekt dotýkající se rodiny *Brož*. Stejně jako šperky k sobě připínají kusy oblečení, v případě Iwony Germanek nerozlučně spojují rodinu. To, co bylo, ovlivňuje to, co je a bude. Chování jednoho člověka s sebou nese rozhodnutí druhého. Jako dominový efekt.

Proto jsou součástí projektu svatební fotografie Pelagiiny babičky a fotografie Małgorzaty a Wiktorie. Umělkyně se snaží najít odpověď na otázku, zda kdyby Pelagia měla možnost starat se o malou Małgorzatu a předat jí své city a hodnoty, byla by její

[17] https://pl.wikipedia.org/wiki/Brosza
[18] www.healthcentral.com/condition/post-traumatic-stress-disorder/epigenetics-trauma

dcera jiná a předala by tak Iwoně jiné vlastnosti. Třeba by ani Iwonina dcera Wiktoria psychicky netrpěla.

Iwona Germanek krotí traumata. Vyrovnává se s nimi statečně prostřednictvím fotografie. Hledá odpovědi a cesty k pochopení. A hledá je ve své rodině. Jak napsala Olga Tokarczuková: „Všechno můžete najít ve svém vlastním domě.“[19]

Iwonina brož, s níž se zachází jako s rodinným šperkem, je nicméně břemenem a jakousi odpovědností za budoucí generaci.

Při psaní práce o Iwoně Germanek, při pohledu na její fotografie a na projekt *Brož*, jsem se své protagonistky zeptala, proč do něj nezahrnula svůj portrét nebo autoportrét. Ukázalo se, že nejsem první, kdo se na to ptá.

Autorka řekla, že při tvorbě projektu si nebyla vědoma toho, že je jednou z rodinných příslušnic. Ale na druhou stranu mluvila o sobě. Nedokázala tam sama sebe zařadit, možná nechtěla, nebo možná fotografický příběh prostě neměl být tak doslovný. Iwona tam přesto je. Víceméně neviditelná, ale spojuje rodinný příběh dohromady. Stejně se od ní nedokáže odpoutat. Ale – vlepená do té historie – nechce být.

Projekt je jakýmsi postskriptem po Vláknech nepamatování. Skládá se z deseti fotografií. Autorka ho považuje za uzavřený. Projekt byl klauzurou v prvním ročníku jejího studia v Opavě a vedl ho profesor Vladimír Birgus. Objevil se v bakalářské práci Adriána Švece.

[19] Tokarczuk O., *Dom dzienny dom nocny*, Wałbrzych 1999, s. 144.




















Adopce



Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Adopce.*

Adopce (2021)

Další cyklus Iwony Germanek, který je neodmyslitelně spjat s rodinou, je hledáním, pokusem o nalezení odpovědi na otázku zapomnění a snahou zařadit sebe a svou rodinu mezi blízké i vzdálené lidi, nalezené na starých fotografiích. Projekt využívá fotografie nalezené v albech cizích lidí. Je pokračováním cyklu *Vlákna ne/zapomínání* po projektech *Pro Pelu*, *Modrý chlorofyl* a *Herbář*.

Projekt *Adopce*, jak je označován, byl uzavřen do alba „rodinných" fotografií. Toto nesmírně intimní a blízké setkání představuje zcela jinou kvalitu prožívání umění. Iwona si své první album koupila na trhu se starožitnostmi v Mikolowě. Nekupovala ho s představou, že ho použije při tvorbě. Vlastně ani nevěděla, co s ním má dělat. Bylo staré, plesnivé a rozpadaly se mu přepážky. Album poměrně dlouho leželo ladem a čekalo na nápad.

Nápad, jak ho využít, přišel přes noc. Jak říká autorka, všechny nejlepší nápady přichází v noci. Tyto fotografie a tyto osoby je potřeba adoptovat. Kolik máme doma snímků rodinných příslušníků, na které si nepamatujeme nebo které jsme ani neměli možnost poznat? Takto umělkyně přistupovala k lidem na fotografiích v albech, která si koupila. Jako k rodině, kterou nezná. Jsou to cizí lidé, ale autorka je přijala do soukromého příběhu své vlastní rodiny. Tam, kde bylo prázdné místo nebo kde končil příběh neznámého osudu, Iwona Germanek nalepila fotografie z vlastního života, dětství, mládí a nakonec i mateřství. Umělkyně dala příběhu tajemné rodiny směr, zkrotila ho a vytvořila iluzi úplné, i když poněkud mozaikovité rodiny. Celé dílo vypadá jako skutečné rodinné album.

Než však Iwona umístila své fotografie vedle fotografií cizích lidí (na jednom z alb je její syn vedle mrtvého muže), požádala své děti o svolení. To jí udělily, a dokonce se na nově vzniklou rodinu rády podívaly. Iwonou prochází pocit hrdosti na své děti. Zdůrazňuje, že jsou tolerantní a ona má v nich za všech okolností oporu.

Zvláštní místo v srdci autorky zaujímá ženské album s modrými listy. Fotografie samotných žen, pěkně provedené. Okamžitě ji zaujalo. Žena se vdá, má dceru, pak její dcera vyroste, má dceru. Zaplněna byla jen malá část stránek. Album začíná někdy kolem první světové války a končí v prosinci 1969... To je měsíc i rok, kdy se Iwona narodila. To jí vnuklo nápad doplnit ho vlastními černobílými fotografiemi. Vyprávět svůj příběh. Album zakončila zatím poslední ženou v rodině, Wiktorií ve věku 3–4 let. Jedná se o jedinou barevnou fotografii.

V tomto cyklu je také malé album, z něhož autorka vytvořila trojrozměrný obraz. Růžové stránky slepila k sobě, vystřihla okénko a do něj umístila různé osoby v několika rovinách. Iwoniným záměrem bylo „udržet při životě" ty staré, nevyhodit je a nezničit, neponechat je procesu zapomnění. Koneckonců nikdo nechce být zapomenut. Žijeme tak dlouho, dokud si nás druzí pamatují.

Když se chce autorka podívat na fotografie svých dětí, musí obracet stránky. Zapomněla, že jsou mezi fotkami cizích lidí, kteří se postupem času stali rodinou, kterou neznáme, na kterou si nepamatujeme.

„Jak vypadá svět, když se ze života stane touha? Vypadá jako papír, drolí se v prstech, rozpadá se. (...) Samotný předmět touhy se stává papírovým a neskutečným. Jen touha je skutečná (...). Být tam, kde člověk není, mít to, co nemá, dotknout se někoho, kdo neexistuje.“[20]

Existuje šest alb, ale jak Iwona Germanek řekla Krzysztofu Jureckému během rozhovoru pro čtvrtletník Fotografie č. 41/2023: „Pokud jde o archivy, myslím, že je to otevřená záležitost, že pracuji s alby. Pracuji na dalších (...). Pro mě jsou tyto rodinné příběhy, zaznamenané ve starých albech a později opuštěné, fascinujícím fenoménem. Smutný, ale také umožňující zamyslet se, byť jen nad významem samotné fotografie jako média paměti.

Alba byla živě představena v Toruni během výstavy v CSW v roce 2020. Všechna byla rozložena na stole v koutě připraveném k jejich prohlížení.



[20] Tokarczuk O., *Dom dzienny, dom nocny* Wydawnictwo Ruta, 1999, s. 258.






Ojców
1929
Ojców 1929 r.


foto. IS 2016




1953 r.


14. VIII 1952 r.


1940 r.


1934 r.








Můj život – tvá krev



Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Můj život - tvá krev.*

Můj život – tvá krev (2020–2021)

Tento krátký projekt Iwony Germanek obsahující deset snímků vznikl během jejího studia na Slezské univerzitě v Opavě.

Autorka se rozhodla udělat něco jiného než doposud, protože do té doby její fotografie vznikaly bez fotoaparátu, na základě archivních snímků a za použití ušlechtilých technik. Projekty o pátrání po rodině a její historii se rozhodla prolomit pomocí fotografií z minulosti s jiným, čistě fotografickým důrazem ve své tvorbě.

Série je příběhem o našem neslavném vztahu k přírodě, o proměně živého v mrtvé. Iwona pozvala před objektiv svou dceru, své přátele a postavila se před něj také sama.

Autorka žije v oblasti bývalých loveckých revírů, a proto se v domácnostech i na veřejných místech často setkává s vycpanými zvířaty a loveckými artefakty. Začala se zajímat o to, jaký byl a stále je účel umístění takových trofejí v domácnostech. Ukázat svou moc nad jinými tvory? Sílu? Nedostatek respektu? Nebo snad jen pro zábavu? Je to naše pýcha a domýšlivost, která nám velí dávat najevo převahu nad zvířaty, zdánlivě méně inteligentními, slabšími a méněcennými. Naše přesvědčení, že zvířata si neuvědomují, kdo nebo co jsou, nám umožňuje je zabíjet a využívat k vlastnímu prospěchu.

Válka člověka se zvířaty byla vyhrána (...). Dnes jsou našimi zajatci a otroky, kterým jsme, abychom ospravedlnili tento odporný stav, odebrali práva poddaných. Přitom používáme rozum, který jsme zvířatům důsledně upírali.[21]

O zemi svědčí její Zvířata. Postoj ke Zvířatům. Pokud se lidé chovají ke Zvířatům bestiálně, žádná demokracie ani nic jiného jim nepomůže.[22]

Pyramida zvířat Iwony Germanek mi asociuje obraz z bhútánsko-tibetské mytologie, který vypadá přesně jako tato pyramida. Zde však vidíme samotná zvířata. Nahoře je pták, pak zajíc, opice a úplně dole slon. Je to však alegorie spolupráce a vzájemné pomoci, respektu a harmonie v prostředí. Podle mytologie pták přináší semínko, zajíc ho zalévá, opice ho oplodňuje a slon jako největší a nejmoudřejší chrání rostoucí rostlinu, ale také se stará o zvířata sedící na jeho hřbetu. Člověk na Iwonině fotografii, ačkoli je nejmoudřejší, místo aby chránil, představuje násilí a sílu a se zvířaty zachází jako s trofejemi. Nikdo před buddhistickým učením tento nový postoj nepojmenoval ani nezhodnotil – dívat se na druhého, jako bys jím byl sám, nedůvěřovat zdánlivé hranici, která nás odděluje od druhých, protože je iluzí. Cokoli se stane tobě, stane se i mně. Neexistuje žádné „utrpení druhého“. Tyto iluzorní hranice oddělují nejen lidi od sebe navzájem, ale také lidi od zvířat.“[23]

Cyklus vznikal několik měsíců. Iwona sama připravovala pozadí tak, aby co nejlépe

[21] Kronika polityczna 2008, s. 15.

[22] Tokarczuk O., *Przejedź swym pługiem przez kości umarłych*, Kraków 2009, s. 124.

[23] Tokarczuk O., *Maski zwierząt* w: Tokarczuk O., *Czuły narrator*, Kraków, Wydawnictwo Literackie, 2020, s. 57–58.

vystihovala snímky vytvořené okolním světlem. Mnohokrát je upravovala, aby dosáhla požadovaného efektu. *Pyramida zvířat* jako vztah člověka a přírody sérii uzavírá.Pouta a citová blízkost, která se rodí mezi člověkem a zvířetem, nejsou vůbec horší než ta, která vznikají mezi lidmi.[24]

Fotografie z tohoto cyklu se objevily na obálce čtvrtletníku Photography, in Fresh 2021 a byly vystaveny v New Yorku v Klompching Gallery v roce 2021, v Katovicích v Engram Gallery v roce 2022, na společné výstavě ITF v Opavě v roce 2022 a v Berlíně v BBA Gallery v roce 2023.



[24] Tokarczuk O., *Czuły narrator*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2020, s. 232.



FRESH 2021 **FINALISTS**





IWONA GERMANEK *My Life–Your Blood*

MY LIFE has always been close to nature, in a house near the forest, with dogs and cats under my feet. I remember long hours spent in the garden. That close contact with nature meant that I always felt a part of it. Instinctively, I tried to guess the content encoded in it. To this day, that contact does not allow me to limit myself to talk to people only, or to listen to sounds produced only by man-made instruments. In the world in which man perceives himself and nature as two separate entities, we need a time of a return, so that the explicit and hidden content, that has always been encoded in the nature, came back to us once again. We need to listen to the nature's stories.
behance.net/igermaneka719

ABOVE: *My Life–Your Blood*, 2021, archival pigment print.



















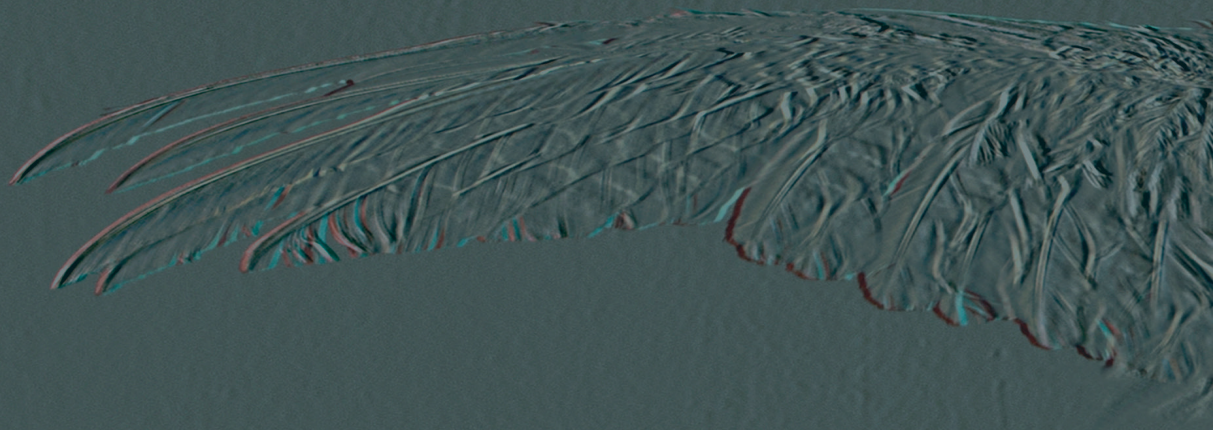

Růžová neexistuje



Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Růžová neexistuje.*

Růžová neexistuje (2023)

Růžová symbolizuje lásku, romantiku, ženskost, nevinnost, dětství, jemnost a citové uzdravení. Existují různé odstíny [...] každý z nich je vhodný pro různá použití a vyvolávají různé emoce.[25]

Nápad na projekt vznikl na ITF díky hodinám u Dity Pepe a úkolu „Portrét blízkého člověka“. Iwona Germanek pořídila několik fotografií své dcery Wiktorie a byla překvapená, jak na nich její dcera působí sklíčeně. Zeptala se Wiktorie, zda by nechtěla o své nemoci promluvit prostřednictvím fotografie.

Wiktoriina nemoc začala celkem nevinně. Objevily se malé, zdánlivě bezvýznamné příznaky: smutek, uzavřenost, nechutenství, nedostatek aktivity a zájmu. Vlastně nic zvláštního, chování často vysvětlované jako důsledek puberty, sociální a emocionální nepřizpůsobivost, která je v pubertě normální a časem se srovná.

Bohužel strach, nejistota a neschopnost zvládat jednoduché věci v životě jsou předpokladem deprese, která je dnes uznávána jako civilizační choroba. Zhoršila ji epidemie Covid-19. Uzavřenost, nejistota ohledně budoucnosti a omezený kontakt s vrstevníky vedly k nárůstu psychiatrických onemocnění včetně deprese.

V současné době o ní slýcháme stále častěji. Může postihnout kohokoli, včetně našich blízkých. Iwona ve svém projektu hraje dvojí roli – jako matka, která chce zmírnit osobní zkušenost své dcery s depresí, a jako umělkyně, která se vyjadřuje prostřednictvím fotografií. Výsledkem této jedinečné kombinace jsou hluboce dojemná díla. Příběh své dcery nám vypráví prostřednictvím fragmentů děl, která vytvořila v průběhu její nemoci.

Autorka se ve svém projektu zamýšlí nad tím, zda je fotografie vhodným nástrojem pro řešení problematiky porozumění depresi. Úkol, kterého se ujala, byl velmi náročný: podat zprávu o proměně, ukázat pocity, ponořit se do světa choroby a vynést ho na povrch. Cyklus *Růžová neexistuje* ukazuje vztah mezi matkou a dcerou, která se potýká se svou chorobou. Iwona doprovází svou dceru po celou dobu terapie. Matka je terapeutkou a věrnou přítelkyní. Zároveň je umělkyní, která „zaznamenává“ celý terapeutický proces a zotavování.

Pozoruje autoportréty, které její dcera maluje. Ty se stávají výchozím materiálem pro dílo. Iwona používá fragmenty z autoportrétů, rozmnožuje je. Maluje, lepí, přelepuje a vytváří vlastní interpretaci svého světa. Svět, který není autorce cizí. Jak se zlepšuje Wiktoriin duševní a emocionální stav, mění se i barevná paleta. Objevuje se růžová. Černobílá pokřivená těla a tváře, mrtvé oči se mění, jak se zotavuje.

[25] https://pl.wikipedia.org/wiki/rozowy

Jak již bylo zmíněno v kapitole Růžový kokon, růžová barva vlastně neexistuje, je to reakce našeho mozku na absenci zelené. Ale tato barva, se pomalu objevuje ve Wiktoriině díle a nahrazuje šeď, otepluje obrazy, naděje sílí.

Iwona sleduje Wiktoriiny fotografie v archivu, kde se snaží najít známky nemoci. Když věděla, co má hledat, našla to, a sama byla překvapená, jak je to patrné. Kladla si otázky. Co jí uniklo? Proč si ničeho nevšimla? Projevovala jako matka patřičný zájem? Pokusila se vžít do dceřiny kůže a cítit to, co ona. Chtěla ztvárnit Wiktoriinu otupělost, nezájem, odloučení od okolního světa, a tak použila vosk, který na fotografie nanesla jako masku. Masku, již Wiktoria během nemoci „nosila".

Nanesla také japonský papír a odlepila ho z fotografií, jako by to bylo tělo její dcery, jako druhá kůže, která blokuje viditelnost. Iwona ukazuje při prezentaci tak bolestného tématu svou sílu. Odhaluje veřejnosti to, za co se jiní stydí a co by nejraději skryli. Na druhou stranu, jak se přiznala během jednoho z mnoha našich rozhovorů, prostřednictvím Wiktoriiných příběhů vypráví o sobě. Při jedné z výstav se jí ptali, jak je možné, že o depresi mluví někdo, kdo ji nezažil. Iwona výslovně nepřiznala, že takovými stavy prošla. Přesto si je vědoma toho, jaký je život s depresí, zná pocity, které nemoc provázejí, chápe a přesně ví, jak se její dcera cítila.

Tento projekt je plný lásky, něhy a vnitřní síly umělkyně a matky v jedné osobě. Umožňuje vstoupit do světa člověka s depresí. Je to mnohovrstevný příběh o skutečných pocitech, o nemoci a vnitřní síle, která nás pohání k činu. „Růžová neexistuje" je oslnivá svou silou. Iwona Germanek se bytostně osobním způsobem věnuje tématu vztahu s dcerou, která se potýká s depresí. Prostřednictvím jedinečného způsobu vyjádření emocí se autorka snaží zprostředkovat obtíže a krize, které dcera prožívá. Její dílo je dojemné a nutí k zamyšlení, a přestože je hluboce osobní, je zároveň univerzální.

Projekt byl praktickou součástí bakalářské práce a měl obrovský úspěch. Byl k vidění na mnoha výstavách a byl publikován ve stejnojmenné knize.

Po dokončení projektu o dceři chce Iwona vyprávět o své matce. V rámci studií na ITF vznikl její další cyklus „Vůně".

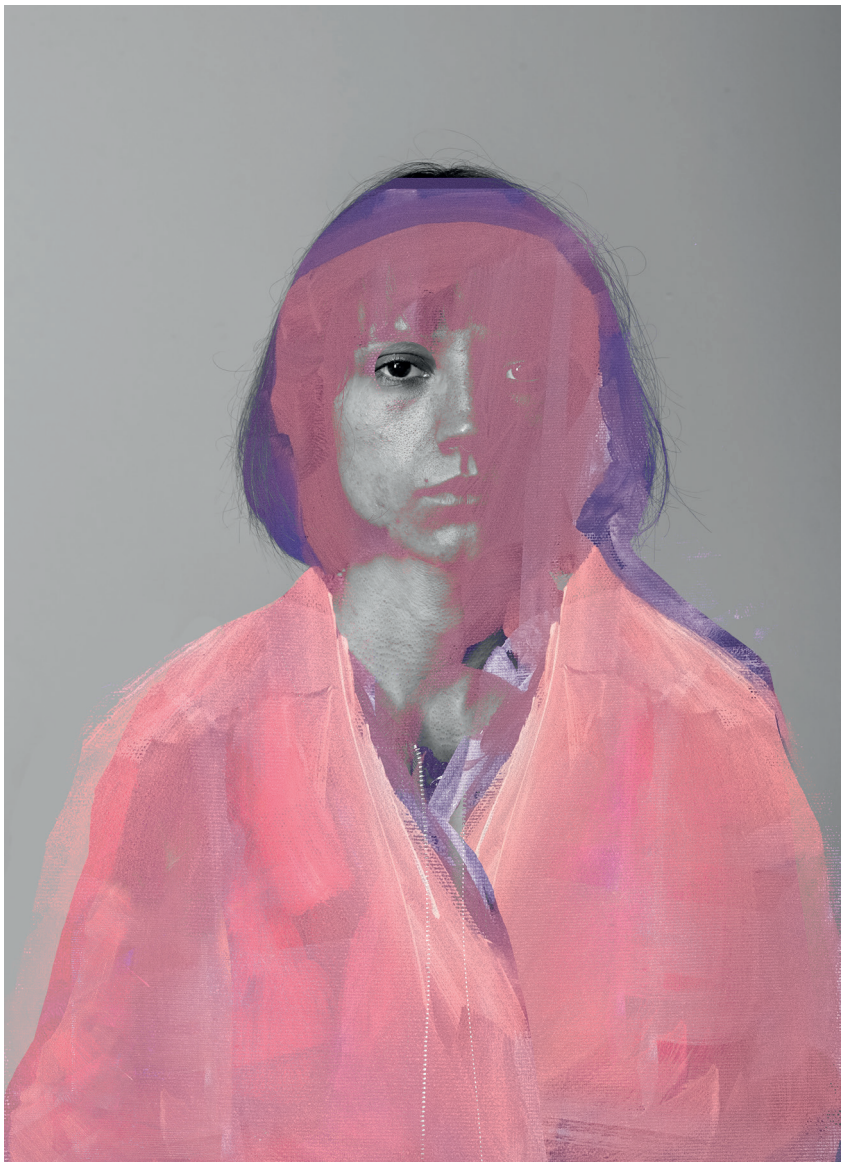

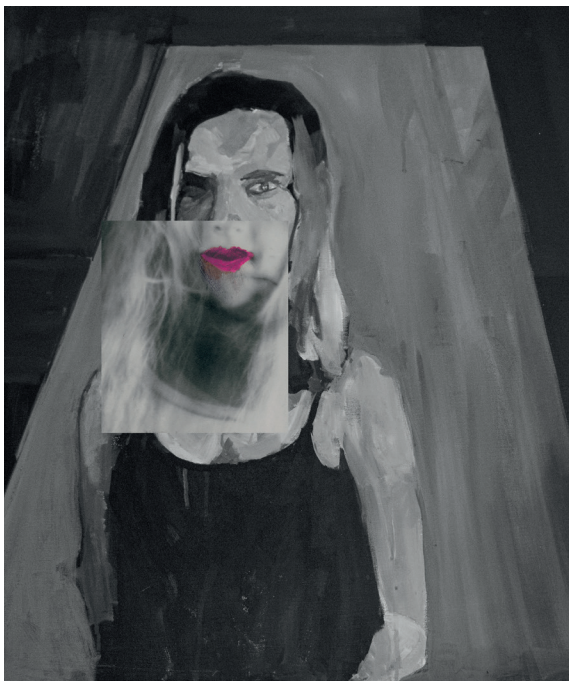

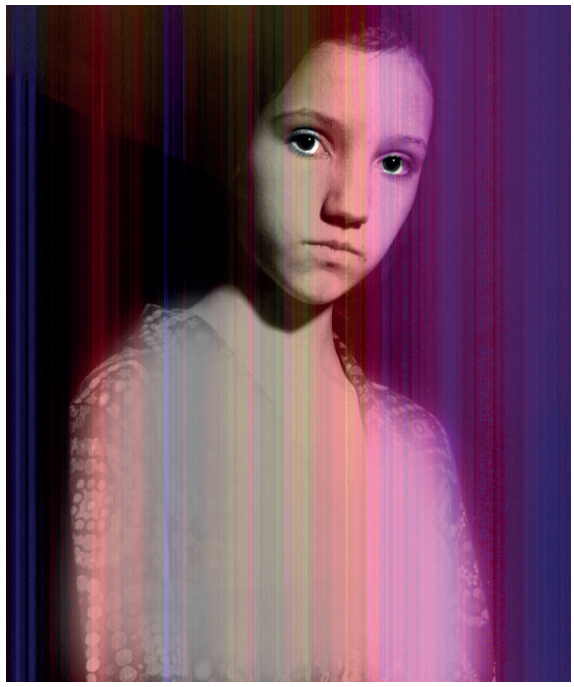





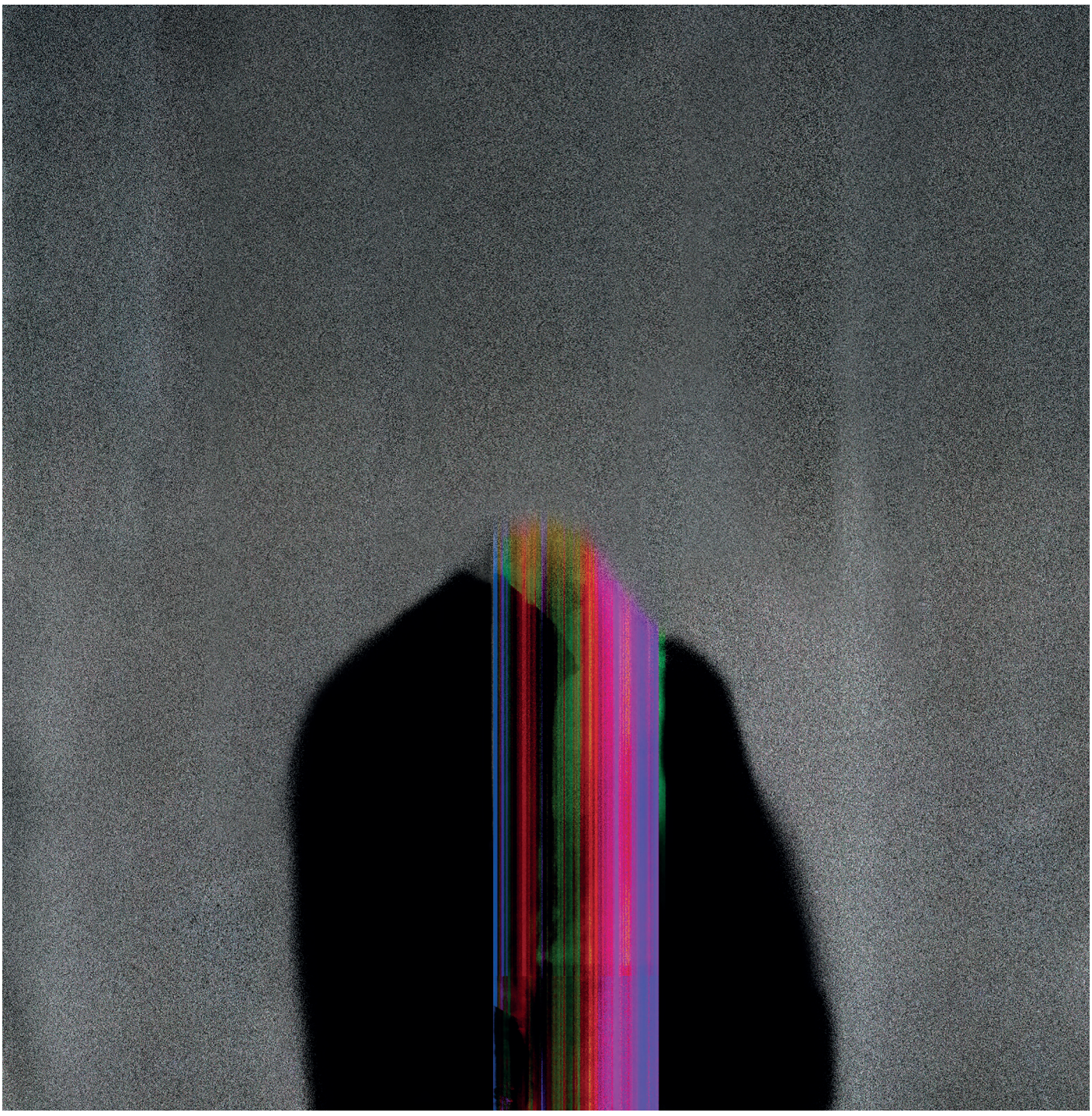














Vůně

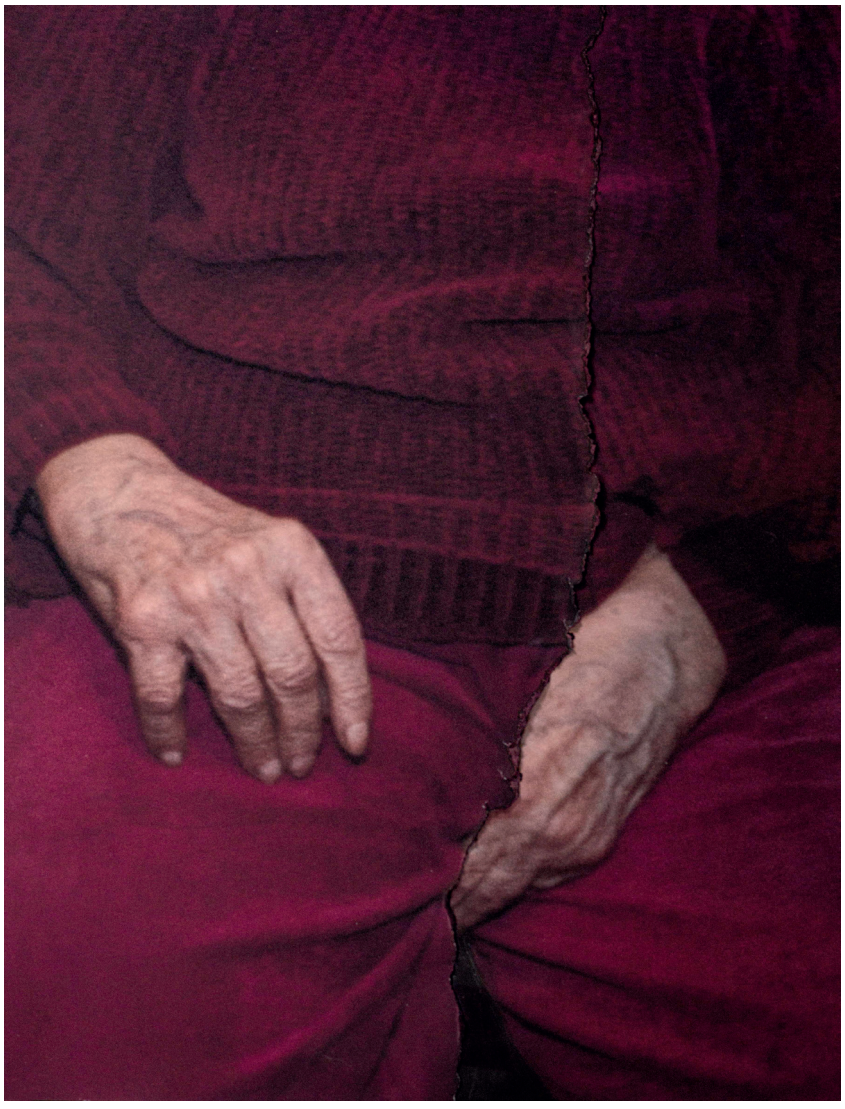

Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Vůně.*

Vůně (2024)

Vůně je dalším projektem z okruhu o rodině. Předchozí série *Růžová neexistuje* je pokusem najít sebe sama v nemoci své dcery, vyprávět o sobě prizmatem matky s těžkou minulostí, která tyto prožitky soustředila v sobě. Małgorzata – matka Iwony Germanek – byla také prvkem minulosti. Navzdory svému dětství a jeho těžkostem autorka cítila potřebu, a možná i povinnost, o své matce mluvit. Myšlenka pořídit o ní fotografický záznam se Iwoně honila hlavou už dlouho. Motivací jí byla výstava v Sosnovci. Téma pro ni bylo složité kvůli minulosti, ale také kvůli nejisté reakci matky na fotoaparát a snaze zachytit ji. Pro autorku to byla velmi náročná série. Možná nejtěžší. Spojuje minulost umělkyně s přítomností její matky. Snímky se prolínají, splývají, vytvářejí představu o tom, co prožívá autorka fotografií a protagonistka. Je to, jak umělkyně přiznává, příběh o jejích obavách a o ní samotné. Putování místy svého dětství, špatných vzpomínek a negativních emocí se jí zdálo nemožné. A přesto se jí to podařilo.

Zdá se, že cyklus Vůně představuje Iwonin průchod životem. Nebyla to cesta snadná. Zároveň je to pokus zaznamenat, jak její matka vidí sebe a své okolí. Autorka se opět musela postavit své minulosti. První fotografie pořídila v Halembě. Snímek po snímku vytvářela záznam míst. Ostré i neostré, roztříštěné, zrnité. Takové, jaké jsou Iwoniny vzpomínky a Małgorzatiny představy o čase, prostoru a současné realitě. Život v demenci.

Po stažení fotografií je Iwona začala instinktivně kolorovat ve Photoshopu. Jednoduchými pohyby, čmáráním jedné barvy po fotografiích jako dítě neobratně používající pastelku. První snímky z této série jsou černobílé. K nim přidala fotografie své matky z projektu Pro Pelu, tentokrát částečně kolorované.

V první části Vůně je fotografie kojence v natáčkách, která obzvlášť upoutá pozornost. Je to návrat člověka s demencí do dětských let. Małgorzata vypadá jako malá holčička, ptá se po mamince, chce jít za ní. Autorka cyklu dala na fotografii natáčky, protože to byl pro její matku důležitý každodenní rituál. I když ztrácela paměť, nezapomněla si natočit vlasy. Vlákna vedoucí z natáček jsou prvkem, který Małgorzatu spojuje se světem a se životem.

Tato část projektu byla představena na výstavě v Sosnovci jako cyklus *Un/Forgetting* (pol. *Nie/Zapomnienie*) společně s Krzysztofem Goluchem. Pro tisk byl použit GERMAN papír – Iwonin oblíbený. Pak přišla závěrečná fáze, která zahrnuje barevné fotografie a Małgorzatin svět. Některé fotografie byly pokryty voskem, což z nich dělá unikáty, jež vycházejí pouze v jednom exempláři. V různém osvětlení se lesknou a chovají jinak. Takto je také vnímána realita při demenci.

Iwona cítila povinnost. Dlouho se protloukala myšlenkami a prožívala tvůrčí proces, ale věděla, že o tom bude chtít mluvit. Musela se ponořit do svých emocí, do své minulosti. Během tvorby cyklu o matčině demenci si prošla bolestnými a těžkými chvílemi. Na fotografiích zachytila fragmenty z matčina domova, jejího pokoje, popraskané zdi,

nepořádek, matčiny ruce v typickém gestu zmatku a symbolizující hygienické problémy. Svět člověka s poruchou paměti. Poslední fotografií v sérii je portrét Małgorzaty. Jak říká autorka, ďábelský. Toto je pravá tvář její matky. Autorka ji nechtěla přikrášlovat. Taková byla a tak byla zvěčněna.

Pro Iwonu byla tvorba Vůně terapeutická. Tento projekt musela udělat. Jednak je to vyrovnání se s minulostí, jednak zkrocení demence, které se velmi bála. Demence může být genetická a myšlenka na ni umělkyni ochromovala. Teď už je to lepší. Už se nebojí.

Slezské muzeum v Katovicích zakoupilo 39 fotografií cyklu. Jsou to jediné kopie. Iwona Germanek měla pocit, že se zbavila břemene. Ulevilo se jí. Zbavila se bolestných vzpomínek, negativních emocí a obrazů minulosti. Už tam nejsou.

Naši rodiče nám připomínají to, co na sobě nejvíc nemáme rádi, a v jejich stárnutí vidíme sebe. Někdy se stává, že duše dětí a rodičů jsou vůči sobě vlastně nepřátelské a v životě se sejdou, aby toto nepřátelství napravily. Ne vždy se to však podaří.[26]

[26] Tokarczuk O., *Księga piasku*, Kraków 2020, s. 237.



















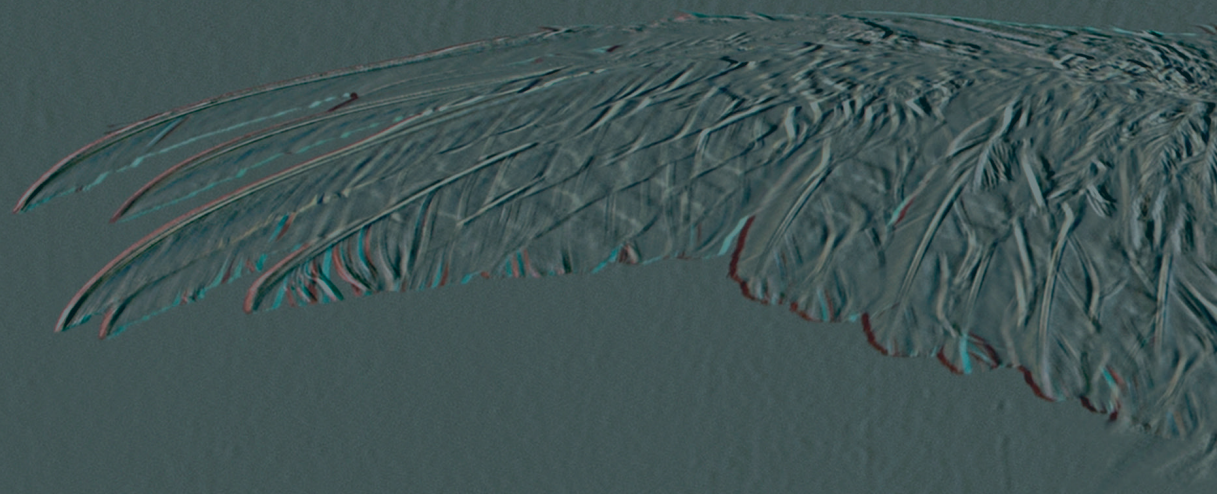

Drobky



Tato fotografie, i všechny následující v této kapitole, pochází z cyklu *Drobky.*

Drobky (2025)

I aktuálně vznikající projekt Iwony Germanek je velmi osobní. Autorka nás nechává v kruhu pocitů, hledání lásky a intimity. Tentokrát však prostřednictvím svých děl vypovídá o sobě samé.

Katalyzátorem projektu byla teta Ela – autorčina nejbližší osoba, jež jí nahradila matku. Umělkyně na ní velmi lpěla a hluboce ji zasáhla Elina smrt, o níž se kvůli zmatkům v rodině dozvěděla až mnohem později.

Projekt *Drobky* je svým způsobem rozloučením s tetou. Název projektu úzce souvisí s autorčinými vnitřními pocity. Sama přiznává, že si uvědomila, že co se týká citového života, živila se v dětství a dospívání drobky ze stolu. Dostávala útržky laskavosti, vřelosti, drobky lásky, které však nemohly uspokojit její citový hlad a vytvořily citovou propast a potřebu přijetí.

Projekt je mnohovrstevnatý. Na jedné straně vypovídá o ztracené tetě, o křehkosti života a citů, o pomíjivosti okamžiků. Na druhé straně však vypráví o laskavosti, kterou přijímáme a sdílíme, o odpuštění a lásce. Odtud dílo, kde v popředí vidíme rozdrobené oplatkové vločky a za nimi křehkou blonďatou dětskou hlavu. Je to symbol drobků lásky a laskavosti, kterými je dítě zasypáno.

Křehkost citů i samotné autorky vyjadřuje její fotografie ve čtyřech letech, vložená do isomaltu, který jako cukrářská hmota zůstává při zahřátí průhledný a nemění barvu. Fotografie je tak křehká, že se při neopatrném uchopení do rukou rozlomí a rozpadne na mnoho drobných kousků.

Díla, ze kterých se série skládá, jsou různorodá. Na začátku byla Iwona rozhodnutá, že půjde výhradně o fotografie. Avšak láska k pletení, kreslení a zásahům do pořízených fotografií však autorce nedovolila prvotní odhodlání dodržet.

Zatím vzniklo několik zátiší, vyšívaných prací, fotografií pokrytých potravinami a malovaných fotografií.

Zátiší jsou téměř výhradně vícevrstvé fotografie. Na první pohled do návrhu nezapadají. Symbolizují setkání u stolu u tety, na která autorka vzpomíná. Téměř vše v tetině domě bylo bílé – stěny, nábytek, koberce, které teta doplňovala jednotlivými barevnými doplňky. Jsou to však útržky vzpomínek, drobky, které se stejně jako drobky padající ze stolu nedají slepit dohromady a vytvořit z nich krajíc chleba.

Pro autorku je v tomto projektu velmi důležitý text. Nakonec by ráda viděla tuto sérii v podobě knihy, do níž by přidala to, co je pro ni důležité a pomíjivé a na co by nerada zapomněla.

Série nemá mít tragický a depresivní tón. Je to zamyšlení nad životem a pomíjivostí.

Práce na projektu stále pokračují a zatím není známo, z kolika děl se bude ve výsledku skládat.











Sosnowiec *Pałac Schoena* – výstava *Zła Sztuka* 2025



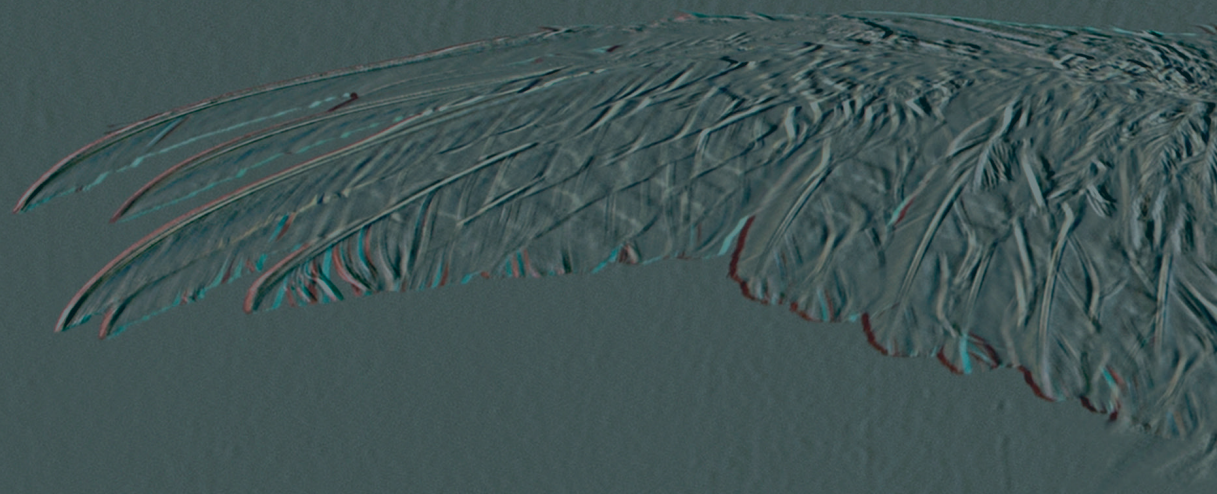

Publikace


Iwona Germanek
Zielnik


Iwona Germanek
Herbarium

Kniha - *Zielnik*

Bojszowy 2021
ISBN 978-83-960462-0-8
Počet stran 80
ex. 50 ks
21 x 27 cm

Jedná se o první knižní publikaci Iwony Germanek. Předcházelo jí několik pokusů o její vytvoření, poté zin. Autorčiny myšlenky se točily kolem knihy, vzniku zvláštního díla, které by vydrželo déle než výstava. Během různých workshopů a konzultací odpovídala na otázku „s čím potřebujete pomoci“, že s tvorbou knihy.

Pro Iwonu je kniha příběhem a doplňuje fotografický přenos. Fotografie často vyžadují text, aby byly plně pochopeny, aby předaly svou zprávu.

Během studií v Opavě se jí naskytla příležitost.

Ve druhém ročníku programu ITF je předmět o tvorbě vlastní publikace, který vyučují profesor Štreit a profesor Karlas. Iwona měla k dispozici rozsáhlý materiál ze dvou projektů *Pro Pelu* a *Herbář*, který se rozhodla použít pro svou první autorskou knihu. Jeden projekt vypráví příběh její babičky, druhý příběh její matky. Přemýšlela, jak oba projekty spojit, a tak vytvořila oboustrannou knihu, jejíž obálka se skládá do písmene Z.

Kniha se stala rodinným záznamem, dokumentem o dvou důležitých ženách v autorčině životě.

Jemnost fotografií, obrysy postav prokládané odlesky suchých rostlin působí místy jako přízraky, neskuteční lidé, některé jako kresby. Fotografie jsou vybledlé, barvy tlumené jako ve starém herbáři. Nezáleží na tom, z které strany se na fotografický záznam díváme. Rodinné příběhy se prolínají a uprostřed knihy se spojují.


ROZ
ELLIOTT

Kniha - *Różowy nie istnieje*

Katowice 2023
ISBN 978-83-963902-5-7
Počet stran 60
ex. 300 ks

Kniha je nedílnou součástí stejnojmenného projektu Iwony Germanek a logicky také vypráví příběh dcery Wiktorie, která se potýká s depresí. Kniha se skládá z fotografií Wiktoriiných portrétů, které namalovala, a portrétů Iwony, jež byly vyfotografování, přetvořeny a doplněny aplikovanými artefakty.

Název knihy je přímým odkazem na slova polské kurátorky umění Andy Rottenberg. Podle ní je posláním umění probouzet reflexi a dojímat, nikoliv pouze poskytovat potěšení.

Iwona Germanek je v projektu i v knize matkou bojující za své dítě a fotografkou dokumentující jeho citové stavy a nemoc. V tomto kontextu je nesmírně těžké oddělit fotografii a umění od každodenního života.

Počáteční snímky jsou šedé a černé. Autorka používá úryvky textu z dceřina deníku. Je to sama Wiktoria, která píše, že růžová neexistuje.

Pomalu, jak nemoc ustupuje, začínají tmavé barvy ustupovat. Na dívčiných plátnech se růžová přece jen objevuje a přináší s sebou naději a pozitivnější náboj.



HERBARIUM

Iwona Germanek

Kniha - *Herbarium*

Warszawa 2025
ISBN 978-83-64443-35-0
Počet stran 63
ex. 300 ks

Iwona Germanek nám dává do rukou další knihu, která uzavírá její dosavadní tvorbu. Autorka cítila potřebu uzavřít své dílo, které započalo její první publikací *Herbář*. Podle Iwony šlo o pokus zachytit obrazy v hmatatelném díle, jímž se kniha stává. *Herbář* byl podle ní základem pro novou knihu. Autorka byla z vydání své první knihy nadšená, ale jednalo se o jakousi maketu, která vznikla pro zápočet během 2. ročníku na ITF. Jednalo se o materiál blízký autorčinu srdci, který se skládal z 24 fotografií. Pociťovala však jistý nedostatek, který nyní uspokojila vydáním Herbaria. Tato položka v Iwonině tvorbě propojuje její předchozí projekty, rozšiřuje historii Herbáře a svým způsobem jí umožňuje jít dál. Autorka však na základě Herbáře vytvořila zcela nové dílo a ukazuje svůj publikační vývoj a vyzrálost.

Kniha zahrnuje několik projektů – *Pro Pelu, Adopci* a *Herbář*. Hlavní hrdinka mého díla seznamuje čtenáře se svou rodinou, jejímiž fotografiemi začíná svůj sentimentální příběh, prochází snímky, z nichž některé jsou již známé, ale další dosud zůstávaly nezobrazeny. Jsou zde i lidé jí velmi blízcí, kteří rodinu v klasickém slova smyslu netvoří. Rodina podle Iwony nemusí být nutně biologickým pojmem. Autorka měla blíže k lidem, kteří se objevili v jejím životě – k učitelce polštiny a její matce, tetě Ele – než k některým přímým příbuzným.

Pozadí knihy často tvoří stránky z alb zakoupených na antikvárních trzích, často se stopami po vytržených fotografiích, jež jsou součástí cyklu Adopce. Mají být jakýmsi rozvolněním mezi portréty, ale jsou také důležitou myšlenkou o plynutí času. Poskytují čas k zamyšlení a chvilku k rozjímání.

Kniha je stejně jako předchozí projekty Iwony Germanek rodinným příběhem, v němž hrají velkou roli prarodiče, zejména biologická, neznámá babička Pelagia. Nechybí ani fotografie autorčiny prababičky a babičky Agnieszky – dědečkovy druhé manželky, která se starala o Iwoninu matku Małgorzatu.

Na dvou místech se objevují karty s vystřiženými okénky. Představují jakousi hru, která spojuje úplné rodiny – nejprve babičku Pelagii a dědečka Josefa s malou Małgorzatou, a pak dědečka a Pelagii, kterou po otočení okénka nahradí dědečkova druhá žena, jak se to stalo ve skutečnosti. *Herbarium* je performativní archiv, jehož obsah je velmi univerzální. Ukazuje minulost v kontextu přítomnosti, důležitost citu, vzpomínání a především důležitost rodiny, kterou potřebuje. Iwona Germanek nám v této knize umně představuje to, co je prchavé, neuchopitelné, co se objevuje nečekaně – vzpomínky. Dává jim barvy minulosti, prchavou křehkost a vědomí pomíjivosti.

[27] Rozhovor s Iwonou Germanek v květnu 2025

Výstavy samostatné

| Kielce Art Exhibitions Bureau 2019 *Reminescencje*

| Bydgoszcz Galeria Wspólna 2020.Vintage Photo Festiwal Reminescencje. *Niebieski chlorofil*

| Rybnik Festiwal Fotografii 2020 *Zielnik*

| Toruń CSW 3–4/2021 *Nitki niepamiętania*

| Katowice Galeria Engram 11–12/2022 *Moje życie – Twoja krew*

| Katowice Galeria Katowice 8/2023 *Różowy nie istnieje*

| Warszawa Stara galeria ZPAF 1–2/2023 *Nie ma jak w domu*

| Jaworzno Pusta Gallery 2023 *Zielnik*

| Kielce Art Exhibitions Bureau 2023 *Różowy nie istnieje*

| Plock Galeria Sztuki 2023 *Różowy nie istnieje*

| Czechy Ostrava Galerie Opera 9–10/2023 *Růžová neexistuje*

| Słowacja Bratysława Polish Institute 11/2023 *Ružová neexistuje*

| Sosnowiec Galeria Extravagance Zamek Sielecki 1/2024 *Nie/zapomnienie*



Výstavy skupinové

| Toruń CSW Znaki czasu výstava vítězů soutěže *Pokaż się*
| New York Klompching Gallery 2021 *My life – your blood*
| Czechy Opawa Dom Umeni 9–10/2021 wystawa ITF 30-lecie *Zielnik*
| Zabrze Muzeum Miejskie 2021 Po 30 latach ITF w Opawie
| Opole 2021 30 lat ITF w Opawie
| Bratysława Stredoeuropsky dom fotografie 2021 wystawa studentek ITF w Opawie Oczami 12 kobiet *Zielnik*
| Bratysława 2021 Opava gils/Opava women *Moje życie – Twoja krew*
| Sosnowiec Pałac Schoena 2022 24. sosnowieckie spotkania artystyczne
| Łódź Fotofestiwal 2022 Common Opawa wystawa ITF
| Bratysława Pistoriho palac 2022 32. miesiąc fotografii wystawa studentów ITF *Twarzą w twarz*
| Niemcy Berlin BBA Gallery 2/2023 One Shot Award Group Exhibition *My life – your blood*
| Sosnowiec Pałac Schoena 2023 25.sosnowieckie spotkania artystyczne *Adopcja*
| Piła Muzeum Stanislawa Staszica 2023 *After midnight*
| Katowice Engram galeria 2023 *After midnight*
| Poznań Rozruch Art Gallery 2023 *Ostatni gasi światło. Imaginary landscapes*
| Tychy Miejska galeria Sztuki OBOK wystawa zbiorowa Tyskiego Środowiska Artystycznego
| Sosnowiec Pałac Schoena 4/2024 wspólna wystawa *Mimesis*
| Kraków ZPAF Okręg Śląski 5/2024 wspólna wystawa *Po północy*
| Katowice ZPAF Okręg Śląski 9/2024 wspólna wystawa *Imponderabilia*
| Katowice Galeria Na Żywo wrzesień 2024 *Herbaria*
| Bydgoszcz Galeria Wspólna wrzesień 2024 10.Vintage Photo Festiwal *Zapach*
| Olkusz Galeria Fotografii INTERFERENCJE 10/2024 *Różowy nie istnieje*
| Węgry Budapeszt Art Market Budapest 10/2024 Wystawa w ramach ITF *Zapach*
| Francja Paryż Bastille Design Center 11/2024 wystawa wspólna *Corpo reality* z pracą Iwony Germanek z cyklu *Zapach*
| Londyn 1–2/2025 The Holy Art Gallery wystawa wspólna z pracą *Zapach*
| Prudnik Ośrodek Kultury 02/2025 *Różowy nie istenieje*
| Sosnowiec Pałac Schoena 3–4/2025 wspólna wystawa *Zła sztuka* z pracą *Okruchy*


ZWIĄZEK POLSKICH ARTYSTÓW FOTOGRAFIKÓW
OKRĘG ŚLĄSKI
ZAPRASZA NA WYSTAWĘ
IWONA GERMANEK
RÓŻOWY NIE ISTNIEJE
Wernisaż odbędzie się 3.08.2022 (środa) o godz. 18.30
w Galerii KATOWICE ZPAF, przy ulicy Dąbrowskiego 2
GALERIA KATOWICE
Wystawę można oglądać do 2 września 2022 roku, od wtorku do piątku w godz. od 17.00 do 20.00
www.zpaf.katowice.pl


FOTO
PERYFERIE
FESTIWAL
RÓŻOWY NIE ISTNIEJE
IWONA GERMANEK
28.04 – 16.06.2023
BIURO WYSTAW ARTYSTYCZNYCH W KIELCACH
GALERIA MAŁA
ul. Kapitulna 2, 25-011 Kielce | www.bwakielce.art.pl
KIELCE ESK 2029
Kielce


Iwona Germanek
NITKI NIEPAMIĘTANIA
19.03——25.04.2021
Wernisaż:
19.03.2021 (piątek)
godz. 19.00
CSW Znaki Czasu
ul. Wały gen. Sikorskiego 13
87-100 Toruń
www.csw.torun.pl
Wystawa laureatki
Nagrody Dyrektora konkursu
Wystaw się w CSW 2020
Patroni medialni:

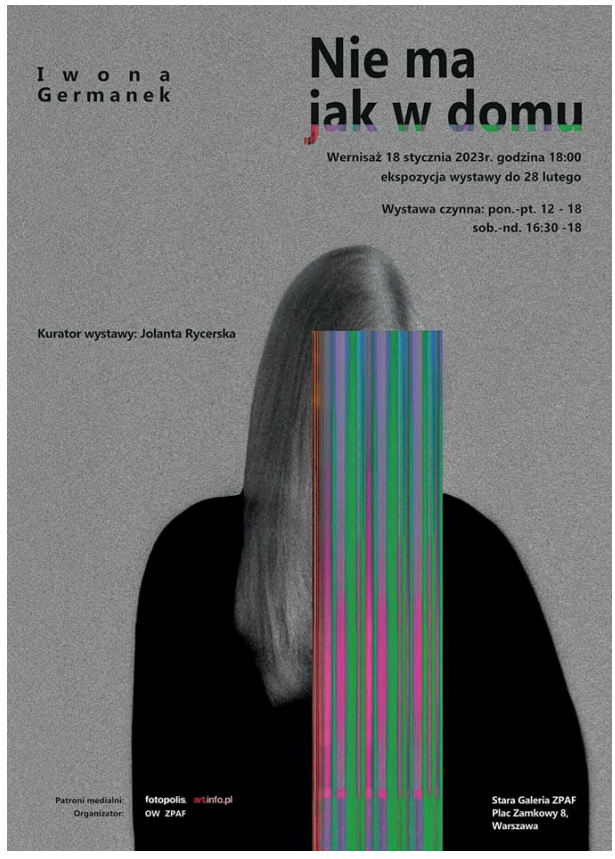
Iwona Germanek
Nie ma jak w domu
Wernisaż 18 stycznia 2023r. godzina 18:00
ekspozycja wystawy do 28 lutego
Wystawa czynna: pon.-pt. 12 - 18
sob.-nd. 16:30 -18
Kurator wystawy: Jolanta Rycerska
Patroni medialni:
Organizator:
fotopolis
artinfo.pl
OW ZPAF
Stara Galeria ZPAF
Plac Zamkowy 8,
Warszawa

Publikace

| Fresh September–October 2021 *My life – your blood*

| Čtvrtletník Fotografia nr 40/2022 *Moje życie – Twoja krew*

| Čtvrtletník Fotografia nr 41/2023 *Moje życie – Twoja krew*

| Photo Trouvee magazine meet issue 14 *Zielnik*

| The Hand Magazine Issue 45 *Różowy nie istnieje*

| Bydgoski Informator Kulturalny 9/2024 obálka *Zapach*

Ceny

| International Photography Awards 3. místo *Różowy nie istnieje*

| EPA Fine Art Photography gold winner *My life – your blood*

| London Photography Awards Fine Art Photography Winner 2024 *Pink doesn't exist*

| Foto Nostrum Julia Margaret Cameron Award 5/2024



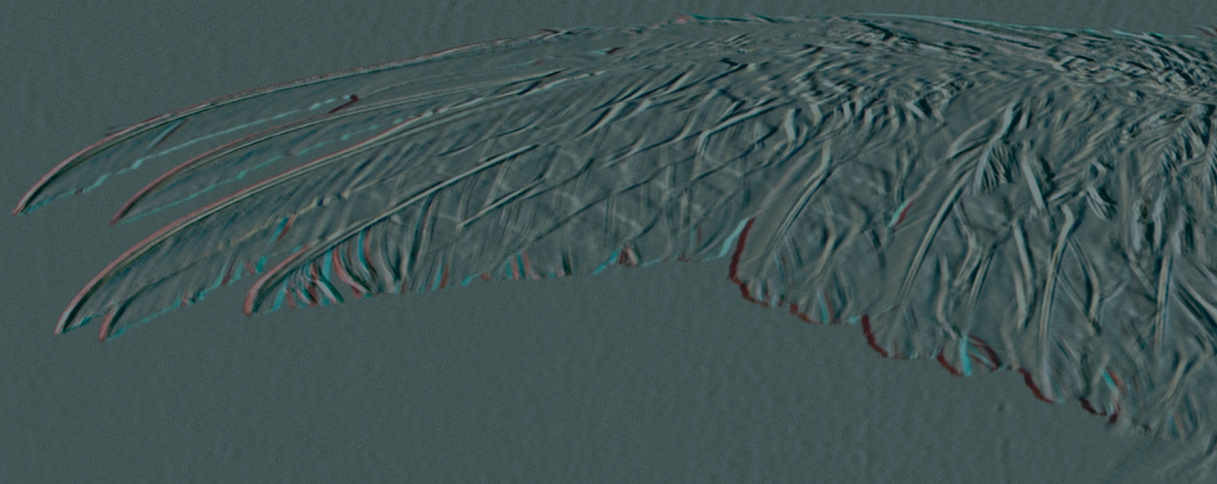

Závěr

O Iwoně Germanek jsem se poprvé dozvěděla během kurátorské prohlídky výstavy Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě s názvem „Tři desetiletí“ v Galerii umění BWA v Katovicích v prosinci 2021. Arkadiusz Gola o Iwonině práci řekl: „To je Iwona Germanek. Brzy se stane první dámou polské fotografie“.

Díla Iwony, která jsem na výstavě viděla, mě společně s touto větou nesmírně zaujala. Tak moc, že jsem začala hledat Iwonina díla v univerzitním archivu, na Facebooku a na internetu. Není žádným objevem, když řeknu, že její fotografie, kyanotypie a koláže byly jedinečné a odlišné od toho, co na nás chrlí svět fotografie a co nabízí internet. To, co dělala, mě nadchlo a chtěla jsem se dozvědět víc o autorčiných příbězích a zkušenostech a o důvodech, které stály za výběrem témat pro její projekty, fotografie, alba a techniky.

Imponuje mi, že Iwona, taková křehká a nejistá žena, která potřebovala něčí podporu a povzbuzení, neohroženě vykročila za hranice tradiční fotografie a vědomě a vyzrále používá k vyjádření svých pocitů a zážitků různé výrazové prostředky. Pochopení toho, co v sobě ušlechtilé techniky nesou, a jaké možnosti nabízejí, bez obav ze zničení výchozího materiálu, svědčí o velké intuici a odhodlání, ale také o zvídavosti. Kreativita a umělecké vědomí jsou charakteristickými znaky Iwoniny osobnosti. Zároveň je umělecké poselství jejích děl jasné, jednoduché a autentické, Iwona ze svých fotografií promlouvá za sebe a své blízké, říká pravdu o sobě a své rodině. Vzniká tak jakýsi intimní vztah mezi umělkyní a divákem, který působí na emoce a nutí nás zastavit se.

Rodina je pamětí, ale také zdrojem traumat, která se předávají z generace na generaci. Všechna díla Iwony Germanek se pohybují v rámci tématu rodiny, zobrazeného přímo, ale i implicitně. O rodině blízké, vzdálené, známé i neznámé. Přijímáním cizích lidí Iwona ukazuje potřebu vřelosti a blízkosti. Zážitky její rodiny jsou její vlastní. Iwona se prostřednictvím své práce dostává na počátek genetické změny, kdy byl zmáčknut epigenetický „přepínač“.

Genetické dědictví autorka zviditelňuje zejména ve svých dvou posledních projektech Pink Doesn’t Exist / Růžová neexistuje a Smell / Vůně. Pokouší se v nich zkrotit rodinné trauma a najít odpověď na otázku, na kolik dalších generací se tato genetická změna, která začala u Pelagie, přenese.

Bakalářská práce o Iwoně Germanek mi poskytla příležitost ponořit se do jejího vnitřního světa, osobní historie, bolesti, která ji přiměla k činu, a výsledných uměleckých děl. Její fotografie jsou plné citu, hloubky a promyšlených sdělení. Iwonino poselství je jasné: vytěžit z paměti, vzpomenout si a uchránit před zapomněním. Iwona Germanek je umělkyně, jež mě zaujala svou osobností, charakterem a vřelostí.

Myslím, že se jí postupem času, navzdory rodinné zátěži a nepřízni osudu, podařilo vytvořit si dobrý vztah k sobě samé. Je to stav lásky, tolerance a moudrosti. Vyvinul se, abych citovala britskou psychoanalytičku Melanii Kleinovou, díky přátelskému, vřelému a chápavému postoji k ostatním lidem – zejména k důležitým lidem z minulosti,

kteří se stali součástí mysli umělkyně a osobnosti. Při pohledu na Iwonino dílo i na sebe samu jsem si jistá, že se jí na nevědomé úrovni podařilo zbavit se pocitů zášti vůči rodičům, odpustit jim frustrace, které musela snášet, a žít v harmonii sama se sebou a milovat druhé v pravém slova smyslu.[27]

Témata jejích děl a způsob, jakým své umění předává, z ní činí jedinečnou, silnou a uvědomělou umělkyni, která je mi velmi blízká. A možná právě tyto vlastnosti z ní dělají jednu z nejzajímavějších umělkyň naší doby.

Tvorba Iwony Germanek vzbuzuje velkou zvědavost a nabízí se otázka, jaké budou její další projekty. Její nová díla netrpělivě očekávám. Jsem zvědavá, jakým směrem se autorka vydá. Jaké techniky použije? Najde nápad na kolodium? S čím ho zkombinuje? Jsem přesvědčena, že její umění ve volbě výrazových forem a vnitřní síla, která ji nutí experimentovat a jednat, vyústí v další výjimečná díla.

Iwona nás svou tvorbou jistě ještě nejednou překvapí.

Její tvorba zaplňuje existující mezeru na poli výtvarného umění a fotografie, přináší nový pohled a originální výraz, což z ní činí výraznou osobnost polského umění.

Krzysztof Jurecki ve fotografickém čtvrtletníku č. 41/2023 napsal: „Iwona Germanek (...) se v posledních letech překvapivě a velkolepě objevila v polské fotografii. Jistě, i pro samotnou autorku je to překvapení a zároveň je to doba formování její tvůrčí osobnosti, snad na míru Zofii Rydetové.“

[28] Klein M. Pisma. Svazek I. *Miłość, poczucie winy i reparacja*. Gdańsk 2007 s. 337

Použitá literatura

1 Sontag, Susan, *O fotografii*, Kraków, Karakter, 2017, ISBN 978-88-36527114-8-8

2 Külpe, Oswald, *Wprowadzenie do filozofii*, Sankt-Petersburg ,1908 Освальд Кюльпе ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ Издательство Поповой, Санкт- Петербург 1908

3 Müller-Freienfels, Richard, *Psychologie der Kunst, Bd.I*, Berlin, Epubli 2022, ISBN 978-3-7575-0302-4

4 Vygotskij, Lew, *Psychologia sztuki*, Kraków, Wydawnictwo Literackie, 1980, ISBN 978-83-080044-9-4

5 Lucchesi, John C., *Epigenetyka*, Warszawa Wydawnictwo Naukowe PWN, 2021, ISBN 978830121797

6 Winnicot, Donald W., *Zabawa w rzeczywistość*, Gdańsk, Imago, 2011, ISBN 978-83-930054-1-3 *Rola matki i rodziny jako lustra w rozwoju dziecka*

7 Bowlby, John, *Przywiązanie*, Warszawa Wydawnictwo Naukowe PWN, 2016, ISBN 9788301151195

8 Segal, Hanna, *Teoria Melanie Klein w praktyce klinicznej*, Gdańsk, GWP, 2006, ISBN 978-83-748894-7-3

9 Winnicot, Donald W., *Dom jest punktem wyjścia*, Gdańsk, Imago, 2011, ISBN 978-83-930054-4-4

10 Klein, Melanie, *Księga I. Miłość, poczucie winy i reparacja*, Gdańsk, GWP, 2007, ISBN 978-83-748903-2-8

11 Segal, Hanna, *Wprowadzenie do teorii Melanie Klein*, Gdańsk, Instytut Studiów Psychoanalitycznych im. Hanny Segal, 2022, ISBN 978-83-939042-6-6

12 Tokarczuk, Olga, *Dom dzienny dom nocny*, Wałbrzych, Wydawnictwo Ruta, 1999, ISBN 978-830-080559-5-3

13 Tokarczuk, Olga, *Przejedź swym pługiem przez kości umarłych*, Kraków, Wydawnictwo Literackie, 2022, ISBN 978-83-080763-0-9

14 Tokarczuk, Olga, *Czuły narrator*, Kraków, Wydawnictwo Literackie, 2020, ISBN 978-83-080730-5-6

15 Tokarczuk, Olga, *Księgi Jakubowe, Księga piasku*, Kraków, Wydawnictwo Literackie, 2022, ISBN 978-059-30874-8-0

JMENNÝ REJSTŘÍK

Birgus Vladimír 80
Bowlby John 16
Cordova Norma 18
Freud Sigmunt 15
Gola Arkadiusz 152
Gołuch Krzysztof 28, 121
Grzych Agata 40, 47
Klein Melanie 15, 152, 153
Jurecki Krzysztof 90, 153
Karlas Otakar 141
Külpe Oswald 14
Moon Sarah 40
Müller- Freienfelds Richard 14
Pepe Dita 109
Piontek Birthie 20
Rimmel Helen 22
Rydet Zofia 153
Segal Hanna 16
Sielska Anna 40
Sontag Susan 13, 14
St Onge Cheryle 19
Štreit Jindřich 141
Švec Adrián 80
Tice George A. 13
Tokarczuk Olga 80, 90, 97, 98, 122
Vygotskij Lev 14, 22
Winnicott Donald Woods 15, 16
Wojnarowska- Olszewska Marta 17
Zakrzewski Dariusz 40
Zolich Katarzyna 72

autor práce: Joanna Watała
vedoucí práce: MgA. Dita Pepe, Ph.D.
oponent práce: MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.

Počet znaků: 84542
Počet normostran: 47
Počet stran: 156

Korektura překladu: Tamara Kafková
Spolupráce na grafické úpravě: Aleksandra Pawłowska

Fotografie na obálce Iwona Germanek, *Můj život- tvá krev*
Str. 6 Iwona Germanek ve svém domě Bojszowy 07/2024
fot. Joanna Watała

Tisk: I-BIS
Papír: GARDA Kiara 13

Institut tvůrčí fotografie
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Slezská univerzita v Opavě
Opava 2025

